

חלומות מעטים מתגשמים בחייו של אדם, פרק זה מספר על חלום שהתגשם, חלומו של אדם דתי ומאמין, אסיר תודה על כי האל שעה לתפילותיו. חלום העליה לציון, היה במשך מאות בשנים, עד קום מדינת ישראל, חלומם של יהודי הגולה, הגעגועים לארץ ישראל, להקמת בית שלישי היה עבור יהודי הגולה בכלל ויהודי מרוקו בפרט, ניהומים למצבם הקשה ותקווה לחיים יפים יותר, מעין חזון אחרית הימים.

תחילת הסיפור בראשית שנת 1947, תקהילה היהודית במרוקו עוקבת בדריכות אחר המאבק בארץ ישראל. שליח הסוכנות מבקר בארץ ומעלה את רעיון העליה לארץ ישראל, הרעיון נפל על אזניים קשובות כי זה מכבר גמלה בליבו של אבינו רי שמואל בן-הרוש ההחלטה לעלות לארץ ישראל. ואכן במפתיע וללא הכנה מוקדמת התבשרנו על ההחלטה, משפחתנו מנתה אז 6 ילדים, אם המשפחה היתה בתודש השמיני או התשיעי להריונה.

לנו כילדים, קסם מאוד רעיון זה, לקום ולצאת לארץ רחוקה, שלמדנו עליה כה רבות בבית הספר, בשעורי התנ"ך, שהזכרנו אותה מדי יום בתפילותינו בבית הכנסת "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" או "לשנת הבאה בירושלים" שחלמנו עליה וראינו בה בתמימות ילדותית "ארץ זבת חלב ודבש", תאם יתכן שכל זה הולך ומתגשם לנו עינינו?

רק אם המשפחה הביעה הסתייגות מהרעיון, העיתוי לא נראה לה, לצאת למסע בלתי לגלי, כשהיא בחודש האחרון להריונה מטופלת בששה ילדים שהקטנים שבהם בני שנתיים וארבע שנים, להסתכן בלידה בדרך בארץ לא נודעת, ללא תנאים וללא טיפול רפואי ולהטלטל עם תנוק, נראה לכל אדם סביר כחלום בלהות. עקשנותו של אב המשפחה, שהיה חזור אמונה ולהט, הכרעה את הכף. לא עזרה גם התערבותם של רבנים, אישי ציבור, תלמידים וקרובי משפחה, הבית נסגר והחל המסע הארוך והקשה לארץ ישראל.

המסע ארך שנה תמימה, שחזור המסע מעלה פרשה מדהימה של סבל, רעב, דאגה, קור. מתח פחד וחרדה שהיו מנת חלקם של משתתפי המסע. לראשונה בחייה, נחשפה משפחתנו, עם משפחות רבות אחרות לחיי נדודים קשים שמקורם ביציאה בלתי חוקית ממרוקו וכניסה בלתי חוקית לארץ ישראל תוך חציית גבולות ותחת סכנה של מאסר במקרה של תפיסה ע"י המשטרה. אודיסיאה של ממש, אשר סיפרה המלא נכתב ע"י אב המשפחה בלשונו הציורית והמליצית בתוספת רשמים שדליתי מזכרוני והמובאים כאן בקצרה בצורה כרונולוגית.

תחנה ראשונה - מעבר הגבול ממרוקו לאלג'יריה בנסיעת לילה בתוך מונית בה נדחסו 3-4 משפחות כ-17 מבוגרים וילדים, נסיעה בדרך עפר, באורות כבויים, במחיר גבוה ויקר.

תחנה שנייה - תחנת מעבר לעולים, בית דחוס ומלא, אנתנו נשארים בחוץ אובדי עצות, ידיד מציע לשלוח את הילדים הגדולים למחנה נער, מוחסר ברירה מהליטים לפצל את המשפחה, שמעולם לא נפרדה אף ליום אחד, והנה זה קורה בארץ זרה,

ל. בן גורן

כחול עמנון וצו ע"ה א

תחנה שמינית — צרפת, לשם הגענו באניה מאלג'יר, ירדנו במל מרסיי ומשם ברכב סגור למחנה עולים אי שם ליד הים, ההרגשה שופרה, אנו מתקדמים לעבר חמטרה, היחס במחנה הצרפתי הוגן, אוכל סביר, תנאים נוחים, ממתנים לאנית המעפילים ובינתיים מתאמנים בטפוס על רשת חבלים כשהכוונה היא להכין את העולים להחליף אניה בלב ים, אני זוכר את אמא מטפסת ברשת החבלים שהיתה פרוסה על קיר גבוה, לבושה מכנסיים.

תחנה תשיעית — בלב ים, יצאנו לדרך, העולים הועברו לאניה בסירות גומי, אנו שטים למפגש עם אנית מעפילים לאחר יומיים, מפגש 2 האניות מתקרבות זו לזו, המלחים נערכים, מעבירים את העולים מאניה לאניה תוך סכונ נפשות, המבצע הצליח, אנחנו באנית מעפילים "יחיעם" המפלגה כתייבי ים לא מקובלים כדי לא להתגלות, האניה מלאה מעפילים ממזרח אירופה, צפיפות איומה בבטן האניה. שם נבנו תאים, תאים, שורות של איצטבאות זו מעל זו לשם נכנסו העולים, החפלה קשה, סערות רבות פקדו אותנו, רובם מקיאים, כמזג אויר יפה עולים לסיפון, אך קרבניט האניה מבקש להשאר בתוך האניה לבל תגלה לפני המועד, 23 ימים ארכה החפלה סוף מתקרבים לארץ, הסיפון ריק מאדם, בפנים חם ומחניק, האנשים מויעים ומקיאים, אך החשש מגילוי ע"י הבריטים מחזיק את כולם בבטן האנית, אבל חכל לשוא, תחילה מרחף מטוס קל מעל לאניה ולאחר כשעתיים תארמדה הבריטית מגיעה, שורה של אניות קרב, שמונה או עשר אניות, מתקרבות אלינו. משני צידי האניה, אין מה להסתתר, כולם על הסיפון שרים בחתלותבות, כשלפתע ניתקת אחת האניות מהשיירה ובמלוא המהירות נעגת אנייתנו, כולם נופלים ארצה וכארתו רגע קופצים חיילים כריטיים ומשתלטים על אנייתנו, נסיון התנגדות נבלם מיד, אנו גוררים לנמל חיפה, משם אנו עוברים אל אנית חיל הים הבריטי.

אמא בכתה, סירבה להיפרד אך שיכנעו אותה כי זה לטובת הילדים, מחנה קיץ על חוף הים, כל טוב צפוי להם.

תחנה שלישית — החורים ושני הילדים חקטנים, שלום ואלישע נשלחים אל מחנה "ריווי", על אבא הטילו לרשום את העולים לפני עלייתם לרכב, זאת עשה בתלהבות, הרכב יצא לדרך, אחרי חצי שעה של נסיעה שואלת אמא, היכן חפצינו? ובכן למרבה הצער איש לא טרח להעמיסם, אבא סמך על אתרים והנה המשפחה בתוסר כל, אין בגדים, אין שמיכות ושטיחים. הגיעו למחנה, אין שמיכות לטפק להם, אמא מכסה את הילדים עם מעילה, האוכל במחנה לא מספיק וכך הם סובלים גם מקור וגם מרעב, אך גם בזאת לא די, צירי לידה תקפו את אמא, רופא, אין בנמצא, הנשים מתייעצות וממנות את הזקנה שבהן למילדת תוך שהן משיאות לה עצות רבות מנוגדות כמובן, ובמול טוב נולדה עליה, ומה עם הילדים במחנה הנפשי! המקום אמנם יפה, משחקים, שרים, רוקדים, אך אוכל במשורה ניתן (יעקב ואני הלכנו לחטט בערימת אשפה של מועדון פאר לחפש שאריות אוכל לישון ישנו על הרצפה, חפצינו נגנבו, האם השוות במחנה השפיעה עלינו לטובה? תשובה לכך בפיו של אב המשפחה המתאר את המפגש אתנו: "מהמוסד החזירו לנו הילדים, ערומים, יחפים ורוועדים, בזמן מועט השתנו בגופם, אזל חיט מהר יופים וגופם, לקחנו הילדים לטיפולנו, לרחוץ ולכבס להם ודמעות זולגות מעינינו", אך החשוב ביותר, המשפחה שוב מאוחדת ואף גדולה יותר.

תחנה רביעית — מחנה "לוסנדיי", מחנה אהלים, 2 משפחות באוהל, ללא רצפה, בתנאים קשים, המים ניתנים במשורה, מים לכביסה יש, מים מלוחים שיש לתביאם ממרחק רב, מחים, הרגשת הרעב המלווה אותנו הולכת ומתחזקת.

תחנה המישית — מחנה באראקי, גם כאן קיצוץ במנות לארוחת בוקר "מצה אחת וכפית ריבה", ההרגשה היא "כי מנהלי המחנות חוטכים מפי העולים ומכניסים לכיסם" אבא שולח מכתב דחוף למרוקו, מזמין כסף לקניית אוכל ובגדים.

הגיעו המים הנראים, תרתי משמע, יום כפור, הצום והתפילה מגיעים לסיומם, ציבור העולים מתכנס לטעוה, התרוממות הרוח של יום התפילה מפנה את מקומה לעוגמת נפש, המזון מקולקל "קרח וקאש" וכך נאלצו להסתפק בפת לחם וכוס תה. אך גם בכך לא די, סאת הצרות טרם התמלאה יומיים לאחר יום הכפורים החלה סערה מתקרבת, גשם ירד במלוא עוזו. האהלים נפלו בזה אחר זה עד שכולם נותרו ללא מחסה, רטובים עד לשד עצמותיהם, חפציהם פזורים בתוך שלוליות מים.

תחנה ששית — העולים מועברים לכייס אליאנס, המוראל נמוך, מצב הרוח עכור, ערב חג סוכות, אין אוירה חגיגית, יש אוירת נכאים; צפופים ורטובים, איש איש בפיתו. מספר אבא "אוכל לא בא בפניו אותו ערב, ערב חג הסוכות זרח וכל כבודי ממני קרח, איה שבעת המינים איה הסוכה ההודות על קישוטיה המרהיבים!"

ששה חדשים באלג'יריה, כח הסבל הולך ונחלש, אך הנה מתקבלת ידיעה, אנית המעפילים הגיעה, צעדנו לעבר חוף הים בשעת לילה, ראשוני העולים, 30 במספר עלו לאנייה כאשר לפתע מגיעה המשטרה, האניה נמלטת, כל העולים הושמו במאסר בית.

תחנה שביעית — העיר אלג'יר — כאמור העולים במאסר בית בתוך בית-ספר עליו הושמה שמירה, אך יוצא ואין בא, להוציא ילדים, יעקב אחי ואני יצאנו מדי יום ביומו לטייל בעיר אלג'יר, אני עבדתי כשוליה בחנות חייטים, מחסוף שהרווחתי קניתי שעון ראינו הרבה סרטים והעיקר הפסקנו לרעוב, קנינו הרכה תמרים יבשים ותפוחי אדמה מתוקים שהיו בשפע ובזול.

1. עליה ב' – תמצית סיפור ההעפלה

א. ראשית ההעפלה

ההעפלה המאורגנת, שאת תחילתה אנו מונים מראשית 1934 ועד הקמת מדינת ישראל, משתלבת כחוליה בשרשרת סיפורי גבורת על יהודים שסכינו חייהם לעלות ולהעלות אחרים לארץ-ישראל, תוך מאבק על זכותם להיכנס אליה באופן חוקשי. ההעפלה היתה חלק בלתי נפרד מן המאבק ליציאת רוב יהודי ארץ-ישראל, להכרה בזכותם המדינית של היהודים על הארץ ולפתיחת שעריה לכל יהודה לקראת הקמתה של מדינה יהודית בא"י.

במשך 14 שנותיה תביאה ההעפלה המאורגנת למעלה מ-122 אלף נפש שעלו בדרך הים, היבשה והאוויר, במספר נכללים מגורשי מאוריציאוס, המבורג וקפריסין.

ב. ההעפלה עד מלחמת העולם השנייה

את תקופת ההעפלה המאורגנת אנו מונים, כאמור, החל משנת 1934, ושלבה הראשון נמשך עד הכרות הספר הלבן וראשית מלחמת העולם השנייה. בשלב זה עסקו שלושה גורמים בהעברת יהודים לארץ-ישראל: "הגנה" – שלוחתה העוסקת בענייני העפלה נקראה בשלב מאוחר יותר בשם "המוסד לעליה ב'", שפעלה בתיאום עם התנועות החלוציות-ציוניות, המוסדות הציוניים והסוכנות היהודית; בית"ר ומוסדות התנועה הריביוניסטית; וכן גורמים פרטיים.

סה"כ הגיעו ארצה בתקופה בת אגו דנים כ-22,000 מעפילים, שכמחציתם הובאו על-ידי ההגנה ומחציתם על-ידי בית"ר.

ההתחלות, בשנת 1934 היו הססגניות. בראשית הובאה על-ידי "הגנה" אניה בשם "יולוס", שהפליגה פעמיים מחופי יוון עם חלוצים מפולין, ואילו על-ידי בית"ר הובאה ספינה קטנה יותר בשם "אונון". עד כאן התארגנה ההעפלה כמפעל של הצלת יהודים וכמענה לדרישות העלייה של חלוצים באירופה.

ג. ההעפלה בזמן מלחמת העולם השנייה

מלחמת העולם הקהתה במידה מסוימת את עוצמת המאבק המדיני של ההעפלה כיוון שהמוסדות היהודים שיתפו פעולה עם ממשלת בריטניה במלחמתה בצורך הנאצי. משך שנות מלחמת העולם היתה המטרה העיקרית של ההעפלה מאירופה – הצלת יהודים מהשמדה פיסית. אניות גדושות פליטים הגיעו ארצה בשנים הראשונות למלחמה, כאשר לא כל אירופה היתה בידי הגרמנים ובכמה מקומות עוד אפשר היה לארגן אניות ואנשים ולהפליג לא"י.

מספר האניות שהגיעו לארץ בין שנת 1940 לשנת 1945, היה מועט. באירופה הולנדיה לא ניתן לארגן יהודים להעפלה, כמעט בלתי אפשרי היה להעביר מן הארץ שליחים לאירופה. סה"כ הגיעו ארצה בתקופת המלחמה כ-16,000 מעפילים. תולדות ההעפלה בתקופה זו שזורים פרשיות מזעזעות: 7 אניות מעפילים טבעו בדרכם למולדת, אחת הפרשיות המזעזעות ביותר היא טביעה של "יסטרומה" ע"י צוללת ב-23 בפברואר 1932 בים השחור.

אני זוכר את המעמד, חיילי הוד מלכותה עומדים זה מול זה בשתי שורות כשרובים לידיהם, מגוחצים ומצוחצחים, כשבתווך ערב רב של אנשים, של זקנים, נשים וטף, צרורותיהם בידם, לבושים דהוי ובלוי, כובעי קסקט לראשם, הנשים במטפחות ראש, בגדים מכל הגוונים. ניגוד כה בולט, עצמה מול חולשה, צבא מודרני מול פליטים למודי סבל, צעירים חסונים, מול זקנים וילדים. המצעד התנהל לו בדממה עד לבטן האניה.

השפחה מעפילים מוקנים מונגרת לאניה הנידוש

תחנה עשירית – קפריסין, הגענו לנמל פמגוסטה ומשם בסירות אל היבשה, יחס החיילים הבריטים הוגן ואדיב, עזרו לקשישים ולחלשים, חילקו שוקולד לילדים נכנסנו למחנה, מחנה קיץ מספר 68, מחנה מסודר, מאורגן נקי, בתוך המחנה שלטו נציגים מן הארץ שנתפסו עם המעפילים, הצעירים התאמנו בגלוי לעיני החיילים הבריטיים, שמרו על משר גופני, למדו קרב פנים אל פנים ועוד.

תחנה אחרונה – נמל תל-אביב, ביום הקמת המדינה, 15 מאי 48 נכנסנו לארץ, הפגזה אווירית מצרית קיבלה את פנינו, לאחר התארגנות הגענו למחנה עולים בתנניה. סוף המסע.

2. — הכנות ליציאה

משנת 1947, בחודש מאי, החלטתי לעלות לארץ / ונודרתי לזה במרץ
לעזוב מקום כבודי ותפארת / והיטי ביתי ודירת
ומקצועי הרם — יו"ר ישיבת אם חבנים / כתה ללמוד ש"ס, פוסקים ראשונים
ואחרונים
למרות משכורת ודירה נאה / הכל זריתי חלאת
את כבודי ותפארת / הכל שכחתי
חיש מהר לעזוב מולדת נוכריה / ובחלתי בטובה, יופיה ופריה
גדל החשק לעליה / כאשר בעירנו הופיע
שליח מטעם הסוכנות / השפיע וזירז אנשים בכל פנות
ועמו היה מר אבוטבול / אשר זירזנו כלי גבול
חשק הארץ בער בקרבי / עזבתי אושרי וטובי
אשתי התנגדה לעליה / בטענה צודקת וגלויה
בקשה אותי תן לי לטוח למרגועי / כי הנני בהריון בחודש התשיעי
לכן נחכה אחרי הלידה / ואז אמאס כל כלי חמדת
רצונך למלאת / לפני עליון לחלות
ובתחנונים ביקשה / ומצחי נחושה
התנגדתי בכל תוקף / ואין מי שיפריע או שאצבעו נוקף
כל הפצרותיה עלו בתוהו / ולא אפס מנחו
אמרתי כך גזרו מלמעלה / ואין להזדמנות זו הליפין חלילה
ובאין ברירה כפפה ראשה / ולסכנות רבות מסרה נפשה
צידה לדרך להכין תחילה / ונפשה מרה לה עם בחלה
כאבי בטן וירך / דאגה ויגון ולב מורד
חיש מחר הודעתי לועד העיר / להתפטר ממשרתי וכבודי ואין לערער
אחרי כן הודעתי להנהלת אם חבנים / כי הנני עולה לארץ אבות ראשונים
חברו עלי ראשי העיר ורבניה לאמור / חדל נא מדרך זו החל וגמור
ומה מעיק לך / ומה מפריע בעדך?
האם אין לך פרנסה בכבוד? / כי חלק ארצה סבל לעבוד
לעזוב משרה נכבדה / ושכרה בצידה
למה לך לנוד לארץ תלאות / מכתבים שמקבלים שם למופת ולאות
האם יש שם מחסור ברבנים / או תנהל שם ישיבת אם חבנים?
למה לך לעבוד כפועל בעבודה גסה. או סבל בכתף תשא: עניתי להם: כי שוא
דבריהם;
למפץ גרעיניים ברחוב הנני מוכן / כחנות או על הדוכן
לעבוד בטוריה / או ליטוע ארץ נשיה:
העיקר לחיות בארץ האבות / חמדת לבבות:
ארץ המולדת / אוירה מחכים ופתי מלמדת:
דעה וחכמה / ובינה רמה:
חשיבות כאלה עניתי להם / והפרכתי טענותיהם:

ד. ההעפלה לאחר מלחמת העולם השנייה

מתום המלחמה ועד קום המדינה היתח ההעפלה לדרך העלייה העיקרית וכמעט
היחידה, קצב ההעפלה גבר משנה לשנה בחתירה לקראת המטרה העיקרית —
פתיחת שערי הארץ לרווחה. ההעפלה הפכה לארגון מסועף ורב מימדים. מאחורי
תמיכתו של היישוב, תמיכת הציונות העולמית, עזרה כספית מכל תפוצות הגולה
ובעיקר מיהדות ארה"ב; תמיכה פוליטית ומעשית של מדינות רבות — בעיקר
באירופה; אהדה של דעת הקהל העולמית למאבקם של הפליטים ולמגמות מציליהם.
הרשות האירגונית של "המוסד לעלייה" השתרעה על פני כל אירופה, ושלוחותיה
הגיעו עד צפון אפריקה, ארצות האיסלם שמסביבנו ועד ארה"ב.
נגד מגמות ארגון ההעפלה עמדה ממשלת בריטניה על כל שלוחותיה ובלשית. ובין
שני אלה התנהל מאבק מר ותקיף על זכות לכניסה לא"י. המאבק על התעפלה ליכד
סביבו את היישוב על כל חוגיו. על כל פעולה בריטית חדשה נגד העולים הגיבו הכוחות
חלומים ביישוב בפגיעה בבריטים. המתקנים הבריטיים למלחמה בהעפלה — ציוד
ראדאר, אניוחת משמר ואניות גירוש — נפגעו שוב ושוב.
במשך תקופה קצרה וסוערת זו הגיעו כ-84,000 מעפילים בדרך הים, בדרכי היבשה
ובדרכים שונות.
במדיניות גירוש מתארץ, נקטו הבריטים במטרה להרתיע את המעפילים ומארגני
ההעפלה, הגירוש הראשון היה ב-8.12.1940—1645 מעפילים גורשו לאחר פרשת
"פטריה", מעתלית לאי מאוריציוס. בעקבות גירוש זה התרחשה פרשת "סטרומה",
לאחר תמלחמה חידשו הבריטים את הגירושים. כ-52,000 מן המעפילים גורשו
למחנות מעצר בקפריסין, מאורגוסט 1946 עד קום המדינה. אחרוני המגורשים
לקפריסין שוחררו בפברואר 1949.

3. — היציאה ממרוקו

קהל גדול יצא ללוותנו למקום נסתר / אשר איש אליו לא חתר:
שלא ירגישו בנו שוטרים, ולא יעקבו אחרינו בלשים:
צופנים ודחוקים / ישבנו במכונית עם כל הילדים:
סענו מעירנו * ותקוותנו בבוראנו:
בבוקר השכם הגענו לעיר פאס האדירה * עם דאגות וצרה כמבכירה:
רצנו לקבל כרטיס נסיעה ברכבת / ואש הפחד עם החשך בי לנהבת:
השכרנו דירה זמנית / במלון לא מקבלים משפחות מטופלות / ולא ירשונו לעלות:
לצרכי שבת קנינו שמורים / שלא תתארח עם אוהבנו מימי נעורים:
כרטיס נסיעה קניתי / ובהי נתתי תקותי:
בליל שבת נתפשתי כנגב בבושת / בבואי לבית הכנסת:
אפפוני רבים מנכבדי העיר / בס גדול וצעיר:
לסעוד אצלם ביקשו / ולקחנו הביתה לא בוששו:
סעדנו מכל טוב לבנו / כמו בביתנו;
שנת תרדמה ישנו / מתלאה שעברה עלינו;
מנחה אחרי ליל שמורים / אמש כולנו היינו נעורים;
למרות העייפות והנדנודים / עצב ויגון צמודים;
אשתי הרגישת באיזה רשרוש בלילה / ואחותה בהלה;
פלצות אחוזה / וחבלי לידה לחצוה;
כל אנוה וצעקה אלי מופנית ובעל הבית תזמין מונית;
לקחה לבית חולים / ולבי נוקף וחולס;
עשתונותי נוגות / מחשבות רבות ודאגות;
אז אמרתי אהיה לבושה וכלימה לעדתי / אשר התחננו לפני וסרבתני;
באין ברירה / אחזור העירה;
עם משפחתי העניפה / מי יתן לי אבר אערפה;
בראש מורק למטה / אשוב למעוני ואיך אביטה;
בנכבדי העיר וחכמיה / אישי צבור גדוליה;
כל המחשבות הללו צללו במוחי / נפשי כיגון ודאגה וגם רוחי;
קבלתי יסורי בארסה. אמרתי גם זו לטובה;
בערב בצאת השבת / רצתי לבית חולים בלב בוער כלבת;
למולי אמר לי הרופא אתה יכול לקחתה הביתה / נפשי שמחה והרוחה היתה;
ממש נעלמו סימני לידה / וחיש מהר ממטתה עמדה;
בני למייתי בכליון עינים מחכות / המומים ומיוסרים וכל עשתונותיהם נוגות ונבוכות;
אם לנסוע לבד ויעזבונו בודדים / או לחכות שבוע ונסע מאוחדים;
כבואי פרצה צהלה ושמחה / והיתה הרוחה;
כל אחוז שמח ודוהר / ומתכוננים לנסוע מהר;
בעוד שעה תסע הרכבת / ונפרדנו ממלווינו בעין צורבת;
בנשיקות חמות / וברכות שלימות;
בהי כל מבטחי וישעי / לעזרני לזרז את הילדים ואשה בחדש התשיעי;
ממש חולה / ותהי בהלה;
עם הילדים בגיל צעיר / 6 במספר לטלטל בלב העיר;

כי הפצרותיהם עלו בתוהו / תעמולה אבדה מנוה
ובאין ברירה / בלעו גלולה מרה
לכבדני בטקס פרידה / החליטו / ובהבלגה על נפשמ שלטו:
זמן הנשף נקבע לשעה שבע / לשתות לחיים בכוסיות ונבע:
גלוסקאות יפות הובאו / ונכבדי העיר עלי צבאו:
שתינו לחיים / נשיקות רבות ולחיצות ידיים
אחרי מופל בא הרב הראשי / הרב עובדיה גילי ומשושי:
להזמינני לנשף לביתו / בנוכחות בניו ורעיתו:
ועמם אישי צבור חברת כף החיים / שהגני ממיסדיה הראשונים:
איחולים רבים איחלו לי / וברכות לבניים נאמרו בשבילי:
מאוחר יותר חזרתי הביתה / וחנה בעתה:
מחכים ידידים ואוהבים / ודמעות זורמות מעיניהם כרביבים:
גם הורי האברכים, התלמידים, נער ואיש שיבת. הראוני אות האהבה
התחננו לפני למנעני. ולא יכלו לשלוט על רצוני:
מחשבותי נחושה. כאבן הראשה:
כל טענה חזקה נחיתת חלשה / וכל התלונות על שכמי אשא:
ביום 5 מאי 1947 ארזתי חלק מהשמיכות / וחלק מספרי הלכות:
ליל נדודים מבכיות קרובי / גם ידיו ואוהבי
ליל שמורים בלי שינה / עין בוכה בלב מלא רנה,
בשתיים לפנות בוקר בא נהג לקחתנו / בשקט, חרש, משכנינו / שלא ירגישו בנו:
חלקם התעורר להמולה / אמרתי אל בהלה: בעניים זורמות דמעה / דאגה רבה אזני
שמעה:

צעק בקול אדיר! זה לא נכון / כי הנני מכיר הרבנים קמצניים ובעלי חיסכון;
למזלי נבנסו אנשים זרים בתחנה / מאת ה' היתה לי זאת למנה;
רץ לחקור אותם / ולבדוק את הויות האם התומים בתוכם;
אותי שכה ולא חזר / ואל ישועות לי עזר;

4. - התלאות באלג'יר

בינתיים הגענו לאלג'יריה / ונפשי שבה לתחיה;
התחלתי להוציא ילדים ממאסרם / פניהם הכסיפו ופלה אורם;
ושוב הנני רואה עוד צרה מתכה לי ומצוקה / ישנו שוטר על דלת היציאה;
אחוזני פלצות ועשתונותי נוגות / בלב מלא דאגות;
נדחקתי עם חיוצאים ובני בידי / ואשתי צועדת לאט לאט כנגדי;
שאל איה הויזה / אמרתי ביד אשתי גנוזה;
כשהגיעה אשתי אליו בתור / דרש דרכון ולא הצליחה להתור;
ענתה לו / בצעקה להבהילו;
בלבלה זעתו / ותחי לאות;
מעשה נסים ונפלאות;

בכל הדרך ארכבותי דא לדא נקשן / אפי יחרה ומעלה עשן;
מפחד שוטר ובלש / ואז גבור נעשה חלש;
ומרוב זחק ולחץ הקהל / זיעה מרובה כמוחל;
הגיעה שעת נסיעה / ויגון פני מביעת;
צעקות איומות שמעו אזניו / וגם ערב רב עלה אתנו;
עמוס הנני בילד קטן על זרעיו / צקון לחש שפכתי באמרי שמע השם קול שועי;
אשתי עמוסה בתינוק השני. וצועדת לאטה על יד ימיני;
נדחקו פנימה לקרון עם נכרים ונוצרים / ערבים אכרים;
ספסלים כבר תפוסים / מן הממחרים וגם השיים;
על רצפת הרכבת ישבנו / מקום אשר ממנו ריח הזוהמה לגדנו;
מסובכים בנים על אמם כתרנגולת על אפרוחיה / הנדחקים אליה;
זה מנמנם / וזה חסר אוניים;
זה בוכה וזה יושן / זה דבוק לחזה אמר כחושן;
המבוגרים שטים בעיניים חדות / לא יודעים לאן פניהם מועדות;
לבי דופק רותי / בעת צרתי;
איך ישנים על הרצפה / במקום מטה וספה;
פחד אחזני ורעיוני נבוכם / עת בא שוטר ושאל לאן אתם הולכים;
גמגמתי ברעדה לבקר אצל קרובנו בעיר לעיון / (מקום זה נמצא תחת שלטון
הצרפתיים) ופלצות אחוזני ואבדתי כל רעיון;
הסתפק השוטר בתשובה מנוממת / בלשון אלמת;
עוד זה מדבר / והנה שוטר שני עובר;
תיך ואמר לבקר אצל אחריים ורעים / או לאיני נוסעים?
לא ולא עניתי / ופני העזתי רק לבקר קרובים / ולימים ספרים שבים;
כי איך אלך לאיני עם טפול גדול / ממהשבה זאת אדוני הדול תחדול;
הנסיעה ארכה 16 שעות / נדנד וצער ופנינו בהלה מביעות;
הגבול מתקרב / ושוב שוטר בלש עם להט חרב;
(בייה שלא בא השוטר הראשון / שהודעתני כי אני יורד בעיר לעיון;
כי כבר עברנו עיר לעיון /
בפנים זועפות שאל בקול רם / וקולו זרם בעצמותי זרם;
וצעק לאיני נוסעים! תכף תקבלו מלקות ארבעים;
ענן כבד כסה פני שחור ועב / אמרתי לו לא משוגע אני לנסוע לאיני למות ברעב;
רב אני בעירי ומכובד / ולא אסע למקום מבודד;
משכורתי גבוהה 7000 פראנק לחודש נקי / שמע גדול ופרנסה יותר מלחם חקי;
ושוב התקצף השוטר ושאל למה נוסעים לאלג'יריה? / ארץ רחוקה מכם ונכריה?
להשתטח על קברי הצדיקים עניתי בזעקי / ניחר גרוני ויכבד רוקי; לאיזה צדיק שאל
ותמהונו הוא / לעיר תלמסאן להשתטח על קבר הרב אלינקות;
ואיפת הויזה? / עניתי לו בשפה נלוה;
אני לא הולך להשתקע שם כלל / אפילו יתנו לי כסף וזהב ונחשת קלל;
ושוב שאל למה לקחת אשה וילדים קטנים? / האם תנוקות מתפללים בקברי
הרבנים!;
הם לא ירגישו טוב וקצת חולים / לכן באתי אתם לקברי הצדיקים;
וממתלתם יהיו גאולים;

אל "באבא-אלוואד" לקחונו / ועל הרצפה השיבונו;
ועל ידו בית גדול של 4 קומות / ובו מתחילים למיין את השמות;
רציתי לעלות למעלה ומקום לחפש / לט מעמל מפרך ולקבל נופש;
את הלחץ והדחוק ראייתי / לפלס דרך במדרגות רציתי;
מדרגות מלאות עד אפס מקום / כי החדרים לא התזיקום;
אחרי עמל וטורח ריח מחניק ותלאה / הנעתי לקומה אי בנפש נכאה;
בכל חדר דחוקים נשים וזקנים / שרועים ועל הרצפה יושבים;
עם צרורות בגדיהם ומטלטלים / טף ונשים כואבים וחולים;
הפרוודור מלא ריחות באשה בלי נקיון / וסובלים מזה ואליו יבעיון;
חזרתי על עקבי למטה / ידי ורגלי מקבלים מכות וחבטה;
רחבת הבית קהל מלא וגדוש / גרים בו כרשע כקדוש;
כולם רבוצים למטה על החול / מי בקינה ומי במחול;
ילדים קטנים זה בוכה וזה שמת / זה מתגונן וזה פורת;
אחד מכה השני וצועק כרוכל / הצד השוה ביניהם אוכל! אוכל!;
באותו הרגע נמס לבי בקרבי / וגבר כאבי;
אשתי דמעות זולגות עיניה / מכאב אשר כריסה בין שניה; אולי יכהילוה חבלי לידה /
אין ברירה ברחוב חפשי עמדה;
ומצאתי מקום כמלונה במקשה / ופרשתי שמיכה על החול ואבן הקשה;
ועל אותה מדובה / נפש אשתי מדוכה;
אין איש שם לב לנו ואין מרחם / ופרשתי לבני פרוסת לחם;
עיני הילדים תליוות / ולמושיע צופיות;
מאין יבא עזרם / ומהיכן יופיע אגורם;
ואשא עיני וארא / תלמידיו;
רפאל דהן נקרא / ומצאתיו לעתות בצרה;
שאלך מי תביאך הלום רבי ומורה? / האם גם עליך תעבור כוס התעלה וראש פורה?;
ספרתי לו כל התלאות / אשר היו לי לעד ולאות;
יעץ לי לחזור לארצי / ליהנות מטוב עירי ועצי;
עניתי לו יסורי אקבל / באהבה אפילו היה משחית לחבל;
חשק הארץ בוער בי כארס / פת במלח אוכל ולשתות בכלי חרס;
ורוב הפצרותיו לא הניאוני / וטכח לדעת כי זהו מצפוני;
אז יעץ לי לקחת 4 ילדים הגדולים למחנה ילדים / מחנה נער יהודים;
רץ כצבי למנהל הבית הזה / והביא אישור לזה;
הסיעם למחוז לא להם / הבטיחני כי זר לא יקרב אליהם;
אשתי לא הסבימה להפרד מהם / למזלי היו שמה מכיריהם / ויאכלו מטוב הארץ
פירות למיניהם;
בעינים זולגות דמעות עיבונו. ובהי שמונו מבטחינו;
אהה בנים גדלתי וטפחתי / בכי נר בכי ועזבו אותי;
נשארתי אני ואשתי ושני ילדים קטנים / המומים מדוכים ומעונים;
פניתי למנהל להעבירנו לתקרת גג / צעק עלי בלי רחמנות כאג;
הודות לה! זה היה קיץ חם / אחרת הקטנים יפיחו רוחם;
ויהי ערב עם דמדומי חמה / בעודנו בכעס וחימה;

כמושיע נראה לעינינו / עת בא סדרך לקחתנו;
הסיענו לבית גדול "בית מרחץ" קורים לו / רם וגדול וגבוה בדלו;
ישבנו שם על הרצפה המומים ומדוכאים / כמצב כל הבאים;
ליל שמורים עבר עלינו / ולא נתננו שינה לעינינו;
ויהי בבקר ושמש זרחה / ומכוננת משא על ידנו הגיחה;
חסדרך קורא בשמות / בחורים וגם עלמות;
זקנים נשים וטף / חיש מהר כל אחד חבילתו הטף;
לאדם גדול נחשבתי בעיניו / ובקשני לעמוד לצדו לעזרה ולפניו;
רשימה מסר בידי / וקרא לי דודי;
נא לדאוג לכול לעלות על המכונה / נער וטף וזקן וזקנה;
את חפצי כולל שמיכה ושטיח צמר ושאר בגדי הילדים / השארתי לשמור אצל
אוהבים וידידים;
טפלוני בכולם באון ועוז וכת / רץ לפה לשם עבדתי במצב רוח;
אשתי ובני סמכו על הידידים שידאגו לתרים חפצי למכונה / וברשע הזניחוה כל בחוץ
בלי הניטה;
אני דאגתי לכולם / חסד חשם מעולם;
וזהם עזבו הכל התוצה / השאירו חפצי ארצה;
בויעת אפים צמתי כל התפקיד / ולי אין דואג ולא שוקד;
אחרי עמל וטורח העמסתי כל חפצי עולים ושקים / ולי לא היה מי שיעזור וחפצי
להקים;
לבסוף אמרתי להם / האם לא שכחת מאומה? / ענו הכל נמצא במכונה שמה;
עליתי האחרון למכונה / והנהג נסע לו / כולם שמחים איש ומהללו;
אתרינסיעה של חצי שעה / קפץ עלי חרון אף ורעה;
אשתי העירת לי איפה חפצנו? / כנראה במהירות ובמרוצה שם שכחנו / וחתה עוד צרה
נגד עינינו;
אהה אין מלבוש לילדים. ואין שמיכה בקרה / אשתי צעקה בעת צרה;
השקטתי אותה לאמר לא יאבד שום דבר / המנהל ידאג לעתיד ולעבר;
לבה ניבא לה שזה רק ארגמה / ויודע הדבר אחרי שעה;
מנהל בישר אותנו רעות / הערבים בודאי לקחום בפרוע פרעות;
אשתי בוכה ואין מרחם / גם מהידידים אין נחם;
אבדתי מלבושי היקרים / שמיכות ושטיחים המפוארים;
למחנה "ירימי" לקחונו / ותפלת מנחה בהלעטה חטפנו;
במחנה הנ"ל יש מחנה ואהלי קדר / וגם בית למעלה באבנים גודר;
רוקים שמו באהלים / אותנו שמו למעלה בשמחה ודאגה מהולים;
על הרצפה ישבנו אין ספסל וכסא / אין מזרון ואין מכסה;
עוד יסורי קבלתי באהבה / בלי לדאוג לעתיד ולבא;
קרובי מרחוק עמדו / לא צר להם ובי בגדו;
בשבתנו על הרצפה כליל איבה / אף אחד לא נדבו לבו לפרוש לנו שמיכה;
בהלואת או במתנה / ולא רחמו על אשה הרה הרועדת בצנה;
טובתי שכתו / ובדאגתי שמחו;
אשתי הורידה מעילה והתקמטה בו עם שני הקטנים / עייפה מיוגעת וחסרת אונים;

קבלנו לארוחת בקר שתי מצות מרוחות בריבה / וכוס קפה מהולה בחלב לרוות נפש רעבה;
לבקע עצים להסקה קבלנו פקודה / גם אני לא הופלתי בעומדי הצדה;
גרזן גדול ועב חולקן לנו / כל אחד יטפל בעץ עבות לעוקרנו;
לחתכו לחתיכות קטנות להסקה / עובדים בזיעה יגון ובאנקה;
לנשים יותן לקלף תפוחי אדמה / לשטוף ולהדיח קדרה חמה;
בתקוה שיהנו ממרק בשתיה ולגימה / מימים ימימה;
בשעה 12 קריאה ראשונה לקבל כלי אוכל ושתייה / וכל הקריה חומיה;
רצו מהר כל איש ואשה / בריאה או חלשה;
המנהל לכולם בשם יקרא / גדול וקטן לחברה;
צלחות ומזלגות וספלים לכולם חילקו / לפי מספר המשפחה החזיקו;
קריאה שנייה בשעה 12/2 הוכרז לבא / לקבל מנות וכולם למטבח הוסתבו;
צלחות מרק אפונה מים חיים וריח שמן / לגם איש רזה ושמן;
מספר גרעיני אפונה צפו על פני הצלחת / כמו רוקח מרקחת;
בהגיע תור בחור צעיר / נא תנו לי בכף גדול מבקש ומעיר;
חיש הטבח צלחת אליו הושיט / ותכף ראיוהו את בגדיו הפשיטי;
שאלוהו כעת לא עת שינה? / לטוש בצלחת הוא ענה / לחפש כמה גרעיני אפונה;
פרצו בצחוק מרענן / בקשנו למנהל עליו יחוס ויחונן;
בחש בקדרה הגדולה כחבית / והוסיף לו כף מליאה כרובית;
150 גרם להם קבלנו במשקל / במשפט מעוקל;
ויהי ערב עת צנה / לקחוני למעגל לשיר ונגינה;
אהה. בבטן ריק איך לרקוד / לא יכולים להשתחוות וליקוד;
שרים רבים שרנו / פנים.זועפת ושמחה בפנינו;
ברחבת מקום גדול רקדנו ושרנו / וגילו ברעדה קיימנו;
שירי ציון למדונו / כמים קרים על נפש עייפה שמחנו;
כי זה היה כל חשקנו / וזאת תקותנו;
חיבת ציון בערה בקרבנו / בתקוה להגיע לארץ אבותינו;
וכל מצבנו שכחנו / ולשמים נשאנו עינינו;
גם זקנים כאיילים דלגנו / גם תשושים ויגיעים היינו;
לאכול ארוחת ערב נתבקשנו / ובתור עמדנו;
פרוסת לחם זעומה שוב קבלנו / כף קטנה של ריבה היתה מנתנו / וחתוכת גבינה כלשון עוף קבלנו;
ושוב פעם רקוד ושרים / אין תשמל ולא אורים;
וירח בשמי רים בגובהה / זורחת עלינו בנועה;
שירים מגרון צמאה בוקעים ארצה / זה בנחת וזה במרוצה;
שמחו לשמוע שירי ציון / והורגש בכל לב רעיון;
שכחנו צרותנו המרובות / וראינו חלום שבע פרים הטובות;
כעת כל יגון חלף הלך לו / זה היום קוינו לו;
צהלות בחורים בקעו רקיעים / נקיקים וסלעים;
אלה זזים ואלה נעים / על שלישים ועל רביעים;
טובים ורועים / צועקים ומרעים / כל תקות ועלו מושיעים;
להר ציון עיר חמדתי / אשר בשבילה סבלתי;

אחרי מופלג נתפרדה החבילה / ונסתיים ריקוד היילולא;
נכנסנו לחדש לישון / אחרי שמחה וקול ששון;
החדר היה דחוס אחד על יד השני / עשיר כעני;
אין מטח ואין מזרון / וזה עורר בנו חרון;
אנשים ונשים שרועים על הרצפה / במקום ספה;
זקנים ונערים מעורבים יחד / בגוף אחד;
נדחקתי לפנה / שלא להתקרב לאשה צעירה או זקנה;
מהצלת קנים מתוחה תחתנו / היא מזרון לגופנו;
אהה צעקה אשתי / שמיכת לבני נגנבו מאתי;
נחמתיה לשים עליהם מעילי / ותאם לי;
אחרי אטרות רבות / בעינים זורבות דמע וכאובות;
באין ברידה / אזרה גבורה / מעילי שמה עליהם / ולא הספיק להם;
אנחנו התכוננו בלי שמיכה במקומנו / ואף אחד לא ראה עונינו;
ואלה שגמלתי טובת / בזריזות ואהבה;
טפלתי בחפציהם / כעת ממני עצמו עיניהם;
וכבר שכחו / ששו וישמחו;
שמיכות רבות להם / וזר לא יקרב אליהם;
נים ולא נים תיר ולא תיר היינו / וחנה השחר לעינינו;
ושוב חלך הגלגל יום שני כראשון / מחכים לתשועה כבבת אישון;
צדה מזוגה בשמחה / וביום השלישי היתה הרוחה;
שמיכות פשוטות קבלנו / וזאת נחמתנו;
עברו שלשה שבועות / והננו מחכים לאל מושעות;
ביום שבת קדש 22.12.47 בזמן תפלת שחרית / זו תקוה וזו אחרית;
בהיותנו מתפללים בחדר השני / צעקות רבות של אשתי נשמעו להבהילני;
חבלי לידה פקדו את אשתי / וצער רב דכא חייתי;
ואשתומם ואין מענה בפי / אין במתנה לא מילדת ולא רופא;
נזעקו נשים לעזרה / להציל אשה מצרה;
זקנה כפת ששים נמצאת שם / והכל הציעו לה להיות מילדת בלחשם;
כשפרה ופועה נגשת לילדת / בחולשתה ויד רועדת;
נשים סבבה כל אחת תצתה / ענתה אל תלמדוני דיה לצרה בשעתה;
הרפו ממני ותנו לי זמן / אני אומנת בלב רחמן;
ושוב נשים מיעצות / וממטירים עליה דברים נמרצות;
זאת מיעצת לילדת לאמר: תחזיקי בשעת כאב במטה / ודעתה זו היא חשטה;
זאת אומרת תתעצמי בכוחותיך / ונגע לא יקרב אלייך;
זאת טוענת כדי לעמוד לרגע / ולא יקרה כל פגע;
זאת מיעצת לאמר: תחזיקי בחלון בחוזק / ומהר תלדי כמו בזק;
המילדת המדומה צועקת הזעיקו רופא במהרה / ואתכם אני מזהירה;
שעת האפס הגיעה / ועם רופא לא תאוונה רעה;
כעבור חצי שעה / עת הלידה הגיעה;
והזקנה בקולה מריעה / בת טלדה לנו ותעדת מילדת לי מגיעה;
חפשנו מנהל לעזרה / ענו לנו נמצא העירה;
אחרי מופלג בא המנהל / נפתע למראה עיניו ויבהל;

מוניתו לקח ורץ בחריקה / הביא רופא מעיר הרחוקה ;
כעבור חצי שעה בא רופא לבקר / ושאל ותוקר ;
לקח התינוקת במוניתו / היתנה חלשה ומעולפת לדעתו ;
לערב החזירה בכריאותה / ונתן צו לשמור אותה ;
מן הרוח החזק אשר במחנה / שאפילו לבריאים מזיק ומענה ;
חילק המנהל לכבוד התינוקות מגדות / לזקנים וגם זקינות ;
לשבת הבאה קבל לקרא לה שם / עם מסיבה יפה רבת רשם ;
איזה שם רבו ניחושיים / הצעות רבות מנשים ;
מנהל בא בהצעתו / והכל תסכימו לדעתו ;
עליה נקרא לה על שם העליה / המטיירו עליה ברכות רבות כבת שבע אשת אורלה ;
וכולם נחשו כי במהרה תחיה העליה / היתה מסיבה נאה ושתו לרויה ;
יין חילק לנו / לחיים לחיים נשאנו קולנו / ושירים יפים שרו לנו ;
התינוקות נרשמה בפנקסי הממשלה / אזרחות צרפתית לשם ולתהלה ;
באה עוד צרה מיוחדת / ומחברתה לא נפרדת ;
מהמוסד החזירו לנו הילדים / ערומים יחפים ורועדים ;
לא הכרנום / פנים חדשות רזה וצנום ;
חלום פרעה נראה לעינינו / ומצבם הפחידנו ;
כפרות הטובות מסרנו הילדים רעניים וכעת דלות ורזות פניהם משונים ;
בזמן מועט השתנו בנופם / אזל חיש מהר יופים ונופם ;
בגדי עדים כסותם / לכלוך וקרעים צרתם ;
מה קרא צעקנו לעומתם / מדריך רע עין לזה אותם / חסך מהם אוכל המיועד למנתם ;
חטטנו באשפה ענו הילדים קליפות תפוזים / ושיירי אוכל חטפנו והיינו פזיזים ;
החלש יאמר גבור אני / לזכות בשיריים המושלכת אביון ועני ;
רבים היו על קליפות / הרעב הציק להם והיו מעולפים ומעולפות ;
אפילו על מנה של 150 גרם / המדריך צרות לנו גרם ;
לקצף חלק מלחמנו / ולא אכפת לנו בצרותנו ;
גנבו בגדים מהם / בלי השגחת המדריך עליהם ;
מאן דאלים גבר / ורכוש רעהו אליו עבר ;
לקחנו הילדים לפיפולנו / לרחוץ ולכבס להם ודמעות זולגות מעינינו ;
מכתב דחוף שלחתי לעירי / לשלוח לי המחאת כסף לזון לצערי ;
לקנות בגדים לילדים / אשר לבשו סות עבדים ;
אני גרמתי להם הצרה / הוצאתם לחשך מאורה ;
בזה נסתיימה תקופה של שלשת חדשים / במחנה ריוי בסיכוי לעליה עם ניחושיים ;
אתר כך ניתנה פקודה להחליף את המחנה / לשאלתנו איפה? אין עונה ;
סודות הסתננו לאזנינו / שבו פה ומקום לא תשנו ;
הנשאר כאן יעלה מהר לארץ / וגאולה קרובה לו במרץ ;
ביום ראשון בבקר באו לפנותנו / ואנחנו הקשינו ערפינו ;
חלק השתכנע לעזוב המקום / וחלק ענה לא נוז ולא נקום ;
המנהל איים להפסיק לנו מנות / ואין פוצה פה אליו לענות ;
וכן היה השאירונו יום שלם בלי מזונות / קבלנו זה ברצון טוב וטאמנות ;
ראה שזה לא עזר לו / ובא בחרון אף מי ידמה לו ;

גייס ארבעה גבורי אומץ ורוח / והוצאונו בכת ;
באין ברירת עלינו למכונת משא / נער וזקן איש ואשה ;
דחוסים ודחוקים אחד על השני / ודמעות זלגו מעיני ;
ותינוקות הקטנטונות נשאה בידי אמה / ואין אויר ואין אור לנשימה ;
פריזנט פרשו על המכונת שלא יראונו זרים / החורשים היוגבים והאיכרים ;
תחנונו לשוא לתת אויר ורוח / לא הועילו צעקות וצוח ;
התינוקות מצטמצמת ורע לה / ובוכה בכל חילה ;
עוד מעט ונתקפה / לולי הנסיעה הרחוקה ;
הגענו למחנה אשר קורים לו "לוסנדי" / יהי רצון לא אראנו חלום מעודי ;
ברוך השם הגענו לשלום / והיה כמו חלום ;
אהלי קדר פרושים עלי אדמות / בלי רצפה ורק מדבר שממות ;
דרכנו עלי אדמה מרופסת / ומאתל לאהל קשה לגשת ;
אהל גדול קבלנו / שעון טוב לעינינו ;
ונוסף הוא ארבע משפחות נלוו אלינו / בידידות ושכנות טובה חיינו ;
לאושרנו. ניתן לנו אהל גדול לתפלה / בתור בית כנסת לשם טוב ותהלה ;
שם שופכים צקון לחש / דבר טוב לבנו רחש ;
לא ראי זה כראי זה / צער לשמן ורוח ;
בקבוק מים חלקנו / ומים במשורה שתינו ;
זהירות וזהירות לחסוך טפת מים / לשתיה ולרחיצה ונטילת ידיים ;
חום הקיץ הציק בצמאון לילדים / לשונם בצמא נשתה מנחמים אותם ומעודדים ;
בכיה וצעקה פורצת מפייהם / ואל הוריהם נושאים עיניהם ;
רחמנו עליהם ענינו בצום נפשו / לחסוך מים מחלקנו ולא שתינו ;
ישנם במחנה חביות גדולות עכורים לכיבוס בגדים / והמכבס בהם נעשו בגדיו סנומים וברודים ;
הילדים מתעפרים בעפר (חימרא) האדום / וצריכים להחליף להם בגד מזבזב במי סדום ;
אותו דבר בחוסר נקיון / לכלוך רב מחוסר מים ירוזין ;
לא ראי זה כראי זה / סמוך לשפת הים היה מחננו למחזה ;
רוחות הים מנשבות בחול / וכל עין מאובקת כמכחול ;
נשים חכמות השתמשו בימי הים לכביסה / אבל קשה להגיע אליו ממרחק אשה חלשה ;
ונוסף גם הוא מי הים מקלקלים בגדים / וקול לקורעם מכל הצדדים ;
הצד השנה שבמחנות הוא / אשרי עין לא ראתהו ;
מזון בכמות זעומה / מימים ימימה ;
150 גרם חלקו / בשתי נשיכות גמרו ואצבעות לקקו ;
חשך משחור תאורנו נהיינו כעבדים / ואנו זקוקים לחסדים ;
אין מים לכבס ולנקות / בחרון אף שניהן חורקות ;
אין אוכל מספיק להם / ולהורות כל עת נשאו עיניהם ;
עוד מכתב לחביא כסף / חשבתי רק הפעם ולא אוסף ;
5000 פראנק קבלתי / כסף זה אך ללחם היה עזרתי ;
בגדים משומשים קניתי ;

אחר סבל חדש ימים / אז היינו כחולמים ;
נתנה פקודה לעבור למחנה "באראקיי" / אורו יהל ויאיר ברקו ;
לדירה גדולה הביאונו / אצל בעל הדירה יהודי אירחוני ;
הדירה כללה חדר גדול 4x6 ומגשר רחב ידיים / וגג על פני השמים ;
דירה זו רחוקה מן העיר הננה / מסובכת בפרדס ועצי גינה ;
אין עובר ושק רק איכרים ובעלי מושב ;
הילדים והנשים חכנסו לדירה / אשר לפי שעה נראית הדורה ;
15 משפחות נכנסו לדירה זו / גם כי אחד יושב על השני במחסן זו ;
מקום לא חספיק להם להשתרע בשינה / דחוקים ודחוסים היו עד לקצת הפנה ;
אנשים אינני הדעת לא עזבו נשותיהם / בתערובת ישנו למיניהם ;
רגל אחד בבטן השני / למראה זה תבכה עיני ;
ילדים שרועים שתי וערב / ובעיטת אחד לשני צורב ;
צעקות נשמעו באמצע הלילה / חוץ ומרחם חלילה ;
אני וחלק האנשים השתרענו בחוף על מחצלת / לישון שינת אולת ;
הזריו מקדים לתפוס מקום / והמאחר על חול ישן עקום ;
גם בבאראקי למדנו לשיר ולקפוץ / מי שרוצה ומי שיחמוץ ;
אחרי הריקוד זרזים מקדימים לתפוס מושבם / אם המזל לא עזבם ;
ומאן דאליס גבר / בכח ידחוף רעהו יד או רגל שבר ;
גם כאן מצוקת הרעב גברה עלינו / ומצקות הילדים לכלימתנו ;
והיה אם תם הבסף לעזרה / פתאום באה צרה ;
במקום זה היה קיצוץ במנות / וגופנו לענת ;
בארזות בוקר מצה אחת וכפית ריבה / מנה זעומה והילדים אומרים הבה ;
הני טפלי צעקו הב תב / רחמן צוה לבנו עם אשר אהב ;
כל בן וכל בת בעמידה חיסל המצה / ובעין מסתכלים ראייה המוצה ;
מתוסר אוכל היינו עושים תענית הדבור עם הצבור / כיום אתמול כי יעבור ;
מעט כסף השארתי בביתי / גם בזה רומייתי ;
לפעמים המנהלים נותנים תציק לי / ופעמים כיחשו בי כי זה חלקי וזה גורלי ;
בערב מזמינים אותנו לרקוד / במנו צאן ועקוד ;
כסף הנשלח לכלכלנו / נבלע בכיס מנהלנו ;
בצהרים ניתן 100 גרם לחם ומרק / נוד בצלחת כמו שרקק ;
אין טעם ואין ריח / אין בו עוף כנראה עם בנפיו בורח ;
רעבים גם צמאים / לכלוך בו אנתנו נמצאים ;
חלק גדול למרוקו חזרו / חיל ואומץ אזרו ;
וזה לטובת המנהלים / לאסוף עוד הון תועפות לכיסיהן ;
ושוב פעם הזמנתי ובקשתי לשלוח להביא / להשכית רעב מכספי וזהבי ;
כי פרוסת לחם שקבלו בתור / חיש בדרך חסלו אותה ובאו לעתור ;
להוסיף עוד לחם בקשו / כי דל כחם ועמותיהם נחלשו ;
רחמנות גברה עלי / מנתי חילקתי לחם לבריאות באיחולי ;
ימים רבים צמתי אני ואשתי / והרבה אנשים אתי ;
עשינו תענית הדבור כמה פעמים בלי אוכל ובלי זיבור ;
והשתתף אתנו חלק מהציבור ;

הסוכנות היהודית שלחה כסף רב עבורנו / והמנהלים היו בעוכרנו ;
בשבילנו קבלו סך 200 פראנק ליום / והם כלכלונו בחרפת רעב איום ;
עסקים עשו בשבילנו / ולחם צר ומים לחץ כלכלונו ;
עת בא שליח מהארץ בשם אפרים לבקרנו / אז מנות טובות קבלנו ;
צקון לחצי שפכתי לפניו / ודמעות זלגו מעיניו ;
יעצני לכתוב ארצה על מצבנו / אבל דא עקא המנהלים מקבלים המכתבים ממנו ;
מכתב דרישת שלום עובר / ושל תרעומת תפילתו לא התקבל ;
וקרע המכתב ולאשה הוזרק / יעוף ואיננו כמו ברק ;
ולכך חרפת רעב גברה / ולכתוב על זה היריעה קצרה ;
מנת שבת היתה באויה / ומעוררת טח ונהיה ;
יין לקידוש כל יראה ובל ימצא / אף אחד פה לא פוצה ;
גם בשבת מרק כמו מים יותף הושפל כבוד שבת הדומה לחתך נתח בשר דק לחלש ואיתן ;
גם תפריז אחת לכבוד שבת קבלנו / פנים חדשות בשבת ראינו ;
בשר ותפוז משבת לשבת מגיע לנו / בימי החול מרק ירקות מנתנו ;
אחרי כמה ימים ניתנה פקודה במחנה חובת שמירה בלילה / כל אחד פעם בשבוע חוק סלה ;
לא החוק ממנו שוכנים ערבים / ואחריו עוקבים ;
היינו הרפה לשכנו / בגיטו זה לעג וקלס לנו ;
הגיע תורי לשמור בגינה / בלי חרב וחנית וצרכי הגנה ;
רק מקל גדול הרמתי בידי / ובמעילי מצויד ;
רעש למזלי תקימו אותה הלילה הערבים / צרים הם לנו ואויבים ;
העיוז ליכנס פנימח / אהה צעקתי מפחד ואימה ;
צעקותי העירו אנשים ונשים / גבורים וחלשים ;
פתאום התעורר בעל הבית כגבור / אקדחו לקח קלע לשערה ולא יעבור ;
ערבי נהרג על המקום / תפח נשבר ולא יקום ;
סחיתנו שקועים מפחד וצרה / חיש מהר הופיעה המשטרה ;
בעל הבית לקחו לבית סוהר / אי שם בגבעה או בהר ;
בנו הגדול חמתו שפך עלינו / שינה את טעמו ונהפך לאויבנו ;
לגרש אותנו העיו למחר / בקושי טגן פקודה לשבתעים לא יאחר ואז מות מחיים נבחר ;
האחראים העבירונו למחנה "ברקיי" השני / מחנה אהלים לעשיר ועני ;
שתי משפחות בכל אהל / ואור עלינו לא יהל ;
קהל גדול ובראשם מנהל חדש בשם סמדזא קראו לו / מעט מעט אגיד מהללו ;
איש גבוה קומה / והדרתו מטילח אימה ;
רץ בדבורו / יעלת חן מאמרו / עם כל זה כולם ממנו יגורו ;
אותי בתור רב כיבד / לא שמירה ולא מעמסה ולא כובד ;
פקח היה בשכלו / ורבים חסו בצלו ;
מדריכים רבים שם למשנה / להשגיח על איש מוכה או מעונה ;
מחנה גדול היה / עולים מארץ נכריה ;
המנהל עזר לאיש / בסבלו ולא בכל אשר יחסר לו ;
לא ראי זה כראי זה / שם דירה שם אהל שפל ונבזה ;

מנהל שם רע ובליעול / וזה הוקם על;
הצד השווה מנות הרגילות / או דבר ימים ולילות;
גם שם הרעב פרש כנפיו / יאמיר בכל ענפיו;
כסף רב הבאתי מתוך אארץ / להציל מכליון וחרץ;
כבר 4 חדשים נמצאים אנחנו באלזיריה / חיי מרודים ותאניה ואניה / וענינו תולים לעליה;
כמה פעמים מסתננים זיעות כי בעוד כמה ימים / מתכוננים ודרוכים הננו לעינינו לשמים;
בערך מי שיש לו 3-4 תולצות לובשם / וחקיל על זמן הנסיעה לאי שם;
אשה רזה תראה שמנה / בשמלות מבונה;
צבעי חמלבושים נראים מלמטה / אחת למעלה ושבע למטה;
ילדים מאיטים ללבת מכובד חמלבוש / ועל ראשם כפה וכובע יחבוש;
חייבים לעובב אותם שלא ישנו משתדלים / כי ברגע תבא גאולה לגאולים;
תנמנמו הילדים השעה 9 - 10 - 12 גם אני נרדמתי בשינה / עוד לא הגיעה עת להנינה;
כל חתקוות היו לאל / ואיש רעהו שאול ישאל;
בודאי אין תקנה / ענה מי שתוא וזיעתו חוה;
אין סימן לעליה ונתפרזה החבילה / לחוריד תולצות מעילים באמצע הלילה;
במפח נפש נכנסים לאחלים / עצובים וממומרים ובהולים;
ותדד שינת כינו / או בחלום אדבר בו לסוף גליונותו;
ומזי שבע שבועים חוזרים על אותה התקנה / אשר כל אחד לה איוה;
והנה הכל הזיונות ופטפוטי דברים / אשר פלטו זקנים ונערים;
כבר קרוב לחמשה חדשים באלזיריה / ועינינו צופיה;
ימים נוראים התקרבו / ואיש תשובה ישיב אל לבו;
לתת חשבון נפשו / לכפרה להקל עונשו;
ולכן פניתי למנהל סמדה להקצות מקום לתפילתנו / אשר בו נחלה לאלהינו / אבל שופר וספר תורה אין לו;
אהל גדול לא יספיק למקום תפלה / לבאים לבקש מוילהה;
המנהל נענה בכובד ראש לבקשתי / והכין מקום כר נרחב לערוך תחינותי;
קרשים רבים הובאו / ולמקום תפלה כל העם צבאו;
זה בפטיש וזה עם מסמר / בשמחה רבה כקצירת העומר;
זה בקרש וזה בקורה / כשמחת תאנה בביכורה;
זה מרים וזה מוריד / לתטות ולישר הוא חרד;
אחד צועק לשני להגיש קרשים / ועזרו צעירים וקשישים;
תמתח החוט קורא אחד לשני / רעש גדול שמעה אזני;
מהנדיסים רבו מלספור / זה במקלו וזה בידו לחפור;
רגש רב וחמימות בגבם / שמחה ושירה סביבם;
נשים צדקניות הביאו בדים / לעשות מחיצה מכל הצדדים;
במשך יום אחד הוקם מקום תפלה / לשם טוב ותהלה;
שמחה בלב כולם / חסד השם מעולם;
כבעה הוקמו קירות מקרשים / על ידי חושבי מחשבות נגרים וחרשים;
בלי גג חיה מקום תפלתנו / זמני הוא לחג קהלנו;

ארון קודש תוקן לספר תורה / זה בית תפלה עם טהרה;
המנהל דאג והשיג ספר תורה ישן / עם רמון כשושן;
ושופר הביא / אחד לשני אמרו שכחתי מכאובי;
רקדנו ושרנו לכבוד ספר תורה / ליחודים היתה אורה;
הלולולולולוליה בקעה צהלת נשים רקיעים / הרים נקיקים וסלעים;
תכונה רבה לימים נוראים / חרדו כולם לימים חבאים;
ספסלים ישנים הובאו למקום / זה ישר וזה עקום;
אחד במצב טוב ואחד רעוע / קולו לנגר משוע;
בקשתי הופנת למנהל המחנה / נא להשתתף בתפלתנו ואלי פנה;
ענני אין בפה מענה / מעולם לא התפללתי אפילו לצורך חשוב או מפנה;
בשבת המשכתי ועשיתי / גם כאשר להפסיק חתבקשתי;
כשבני על ערש דוי מוטל / עניתי להם חק זה עלי לא חוטל;
אבל לבקשתך הנני מוכן לחשתתף / לסבול ולחטות כתף;
לקרא בתורה אינני יודע / אבל אבא ולאחרים לבא אציע;
לצום ולהתענות בכפור אני מוכן / ולשבת אתכם בראש מורכן;
חברכם לי נעימה / ואחזור למוטב מימים ימימה;
בחסאת ועולה כליל שלימה / כדי שיהיה לי מגן וחומה;
חלק מהקהל השכימו לסליחות / לחתחתן לשם בעינים טוחות;
בערב ראש השנה / עת להנינה;
בנות בבית הכנסת החדש לנקות ולטאטות מקום המקדש;
בערב צבאו המונים המונים / אנשים ונשים גדולים וקטנים;
מלובשים בבגדי השת והזמן / כמו משי וארגמן;
סדורים לא היו מספיק / שנים שלשה בסדור אחד תפלתם להפיק / ורצון אמרי פיהם מרגליות מפיק;
חס כל העם לנגינות ראש השנה / צקון ולחש אפים עת להנינה;
בקול חנוק אמרו תכלה שנה וקללותיה / גם תתלואיה וטלטוליה;
תחל שנה וברכותיה / לעלות ארצה עת ראוה זרים ויהללות;
כל אחד כך איש לרעהו לחיים טובים ולשלום / בשנה הטובה מחר נעלה ונראה הארץ בהקיץ ולא בחלוס;
מנות טובות קבלנו / וברבות רבות בפינו;
חשכמנו לקום לתפלת יום הדין, הכל עוברין לפניו כבני מרון עקודים;
ומכירת המצוות מוקדשת לעניים, שנה טובה רצון וחיים;
כמו שער בנפשי / ליל ראש השנה המקודשי;
אין להשיג דברים המברכים עליהם / בכל יהי רצון למיניהם;
מנהלים לא רגילים בזה / ואצלם זה חלוס חוזה;
כפור התפללנו באימה וחרדה / פחד ורעדה;
כסף רב נכנס לקופה / לחסד אונים ותרופק;
צרה גדולה חיתה / והנה בעתה;
מרק שעשו למוצאי יום כפור. סרת ונבאש / וצבע אחר לבש;
כל הקרב הקרב / לא יוכל לגמוע לשפתי ולקרב;
ודא עקא גם העוף היו בתוך המרק / וכל אחד מנתו זרק;
וחוסר בלחם היה / לחחיות נפש חיה;

חלק הסתפק בפרוסת לחם / אין חונן ואין מרחם;
וחלק הסתפק בכוס תה / וגחלים על ראשו חותה;
צעקות בקעו מאהלים / הללו מגדים והללו מקללים;
המנהל נעלם ואינו / כי הכל על אהלו יחו;
ובאין בריחה. התפזרו הקהל ואמרו את לצרה / ועצרו בעד נפשם בצום תנורא;
אחרי כפור בא משבר על משבר / עוד צרה לראשונות לתבר;
והנה רוח סערה באה / ענן כבד ורוח עועים נשאה;
כל אהל חייב בהסבה / עומד ליפול ורעה לבנו ניבא;
גשם שוטף זורם לאהלים / חרס והפיל ארצה אהלי אומללים;
אין מסתור ואין מחסה / אין ספטל ואין כסא;
צעקות ובכיות אימות נשמעו / ובקולם שמים בקעו / וקול העם בריעה. רצים דחופים
ומבוהלים / עם ילדים קטנים יעמים ועמלים;
ארובות השמים נפתחו / בכיות וצעקות נער וזקן יצוחו;
מעילים על ראש הילדים ותינוקות / וקור חזק עם סופות רעמים חזקות;
בגדיהם רטובים ממים / והם כפופים ולקויים;
תפציהם זרוקים לכל עובר / אין איש שם על לב וכל חבר;
חלק בטיט טובע / למי נפתחים ומבוע;
אחרי מופלג הביאו מכתיות משא / ופקודה ניתנה רק נשים וילדים יעלו ועליהם עינם
חסה;
צוררות זורקים לתוך המכונה / ומפוזרים בכל פנה;
בעלי זרוע קפצו בתוך הנשים / ועזבו בחוץ החלשים;
בזרם מים שוטף / כל אחד בניו חוטף / לקפוץ הוא למכונה / ברחמנות אליהם עיניו
ותחלינה;
רוב הגברים נשארו החוצה / טבועים במימי בצה;
אחרי שעה שוב שוב חזרו המכוניות / ונשים הנשארות עיניהן צופיות / מתחננות
בעיניהם בוכיות;
חלק מבני הצלחתי להכניס פנימה / וסמרטוטים זרקתי בחימה;
אחרי מופלג שוב באו עוד מכוניות / וזכיתי לעלות אחר כמה בקשות ופניות;
הורידו אותנו בבית ספר "אליאנס" גדול / שלש קומות כחומה ומגדול;
בתים מליאים ואפס מקום / ילדים על הרצפה אחד נפתל ואחד עקום;
רועדים מקור החזק / קשורים לאמם כמו אזק;
במשך זמן מה חם לילדים / מרוד הדחק והלחץ מכל צדדים;
נשים סוחטות בגדי בניהם / ואז יהיו שוב למדיהם;
מנהלים חדשים שמו עלינו / המה יטפלו בנו;
אוכל לא בא בפנינו אותו ערב / וכל מר מתוק וערב;
ערב חג הסוכות זרח / וכל כבודי ממני פרח;
אתה איה ארבעה מינים / ומגדנות לתג שמנים;
איה סוכה הדורה / איה יפית. איה אורה;
דגים ובשר ועופות / שיר ושבח והודאה פינו מצפצפות;
איה קשוטים המרחיבים / כל כלי יקר וחפצים טובים;
שם רובם סומכים על סוכה שעל יד בית כנסת;
וזוכה לביקור יחסי בארשת;

גם זו לא נדעה איה ואיפה היא לעיניו / וכמו שכים לסטרנו;
אחר ערבית ישבנו בדד איש על מושבו ברצפה / עין במר בוכה ולסוכה צופה;
מאין יבא עזרנו / לאכול בצל אלהינו;
חילקו לנו מנות הערב / ופני חשכו משחור כעורב;
אוכל מונח לפני כסעדת הבראה / מנחמים לא מצאתי ותשועה לא באה;
מסרנו לילדים לאכול / ובלבנו אנוחות כפרי אשכול;
עין במר בוכה ולב נמוג בבכיה / ונמשע לא חיה;
ישנו בלי אוכל ביום טוב / מקומטים כמו וגופנו חטוב יחטוב;
תפלת שחרית ברוב עם הדרת מלך / עשיר ועני וגם הלך;
בחרה ובכוונה / ונפש מעונה;
אמרתי כל זה מכפרת עונות / ותשועה תבא בשופע מעינת;
לקיבוץ גלויות / עיני כולנו צופיות;
לעלות מחר לארץ / ומחכים במרץ;
כל העם מקצהו באו / גם נשים צבאו ובאו;
דמעות נשפכו כמים / בתחלת לירושלים;
בשעה 11 גמרנו שחרית / וכולם היטהרו כבורי;
מכירת המצוות היתה למופת ולאות / בעשרות ומאות;
בהוצאת ספר תורה נתכבו המנהל / ואור לו יהל;
בקריאת התורה הס כל העם / להקשיב לקריאה בנועם;
אחרי שחרית ברכנו איש לרעהו בברכת שנה טובה / ונזכה לעליה בשבוע הבא;
בחוש טבת קר לילדים / חסרים להם הבגדים כי נגנבו ממני;
יחידים בתיעיני חובאו שמיכות לתק / גרנו ליד חים בקור עז עצמות מפרק כולנו
לחוצים בחדר ארוך / וגופנו פרוך.
אחרי ששה חדשים לקרח ביום ולחורב בלילה / חוזרים חלילה;
ולכן סבל רב באלג'יר / וכל כחנו לחתאזר;
אז שמענו מפי לאוזן / כי הערב נסע בחיפזון;
ושוב פעם התלבשנו בהרבה תולצות / לנסיעה בחצות;
בשעה אחד עשרה יצאנו בחיחבא / ולשואל תשובה לא יאבה;
העלילוננו על הר תלול וגבוה / בביטחון ומקוים לעזרת אלוה;
ישבו על הרצפה / והנה אוניה מולטו צופה;
חלק ממנו קל כרגליו / והשני כבד מחמת רוב בגדיו וכליו;
עלו לאניה בערך 30 גברים / ובם נשים גברים ונערים;
ותכף בא מבשר רע לבשרנו / ומשטרה באה להפריע לנו;
בינתים ברחו האניה עם השלושים / בס גבורים וחלשים;
פלוגי בנו עלה לאניה / וחמשפחה בבכי ותאניה;
פלוגי אשתו ברחו / ותהי צוחה;
פלוגיות בעלה ברח / והיא צרחה תצרח;
ותכף באה משטרה בנו גערה / ותפסה אותנו / ולבית סוחר הובילנו;
כי ברחנו בלי רשיון / ובלי רשות / כולנו דוממים ושפתים תפלה מלחשות;
נסתרים מן המשטרה והממשלה כחרים / ותמיד מהם נזהרים;
הורידונו בחשך ואפלה / המומים שכורים בבהלח;
לבית סוחר לקחוננו / ובבית ספר הושיבונו;

ושומרים סביב סביב / אין אומר ואין דובב / הצטופפנו בחדרי בתי ספר בצורה איומה / מימים ימימה ;
אין יוצא ואין בא / אין רחמנות ולא אהבה ;
המנהל בקשני לקחת הילדים למקום רחוק יום יום / ללמדם עברית עד לסיום ;
מקום יש ירידה תודה ויש שם חים הגדול / תמיד לא אחדול ;
הילדים לוקחים פרוסת לחם / אין מרחם ;
ככה היה זמן רב / התרגלו למקום מארב ;
יהי חיום הודיעונו להתכונן לנסיעה / נקה שאין אחריה רעה .

הערת המביא לדמוס:

היציאה מאלמיר לצרפת נעשתה בגלוי באוניית נוסעים. הנסיעה מנמל מרסיל למחנה העולים בקרבת חוף הים נעשתה במשאיות סגורות, מעין מכולות, ללא אויר, כנראה מטעמים של שמירת סודיות.

תאור השתייה במחנה בקרבת אלג'יר ונסיון ההעפלה ממנו מצאתי בספרו של ש' שגב "מבצע יכין":

מחנה "שלווה ובריאות" הוקם על גבעה קטנה, באיזור המרוחק כ-200 ק"מ מערבית לאלג'יר, על אם הדרך לקזבלנקה. השטח היה שייך ליהודי עשיר ושליח מקיבוץ כברי שבגליל העליון, הקים בו מחנה אוהלים שאורגן בקרבת חורשת אורנים ובאר מים. העולים מאלג'יריה היו בעלי תעודות זהות חוקיות ועל כן הם רוכזו בחלקה החשוף של הגבעה, ליד הכביש הראשי. ואילו המרוקנים והטוניסים, שחצו את הגבול באורח בלתי חוקי, רוכזו בתוך חורשת האורנים. מי הבאר שימשו לשתייה ולבישול, אך הרחצה, הכביסה וחדות הכלים, נעשו על חוף הים, ככל שחלפו הימים - החיים במחנה נעשו קשים יותר והמעפילים עמדו על סף רעב. האפסנאי של ה"מוסד לעלייה" בפאריס, הקציב למחנה 450 מנות מזון לשבועיים. אך במחנה נקבצו כבר 650 איש, והם שהו בו זה למעלה מתודש ימים. מה שהגביר את המצוקה חיתה העובדה שלמחנה הגיעו לא רק צעירים, אלא גם בני משפחותיהם. על-כן אורגן המחנה באופן שהמשפחות רוכזו בפינה אחת והן קיבלו מנות קמח, סוכר ושמן, ובישלו בעצמן את האוכל לבניהן. ואילו הרווקים סעדו בצוותא וקיבלו עליהם את עבודות הבישול והנקיון. בשעות הפנאי - למדו כולם עברית וריקודי עם ועסקו בספורט.

מספר אשריאל בוזגלו: "הספורט היה ממש חיוני והווה חלק מפעולת ההסוואה שלנו. לא הרחק מהמחנה, שכן כפר ערבי קטן. כדי למנוע חשדות, ביקשנו להרגיל את תושבי הכפר לראותנו צועדים יום יום עד לשערי הכפר ומשם רצים לחוף וחוזרים למחנה בדרך אחרת. הכוונה הייתה שבליל העלייה לאנייה, יהיו תושבי הכפר מורגלים לכך שיהצופים עוברים בכפרם ואינם שבים דרכו. מאותה סיבה מהגנו להדליק ערב-ערב מדורה. לכאורה - כדי לקיים סביבה ערבי חווי ובידור, אך בפועל - כדי שהאש תשמש מעין זממור" לאניית המעפילים..."

אך משום מה בוששה האנייה לבוא. ראשי ה"מוסד לעלייה" בפאריס, הרגיעו את העולים וסיפרו כי האנייה כבר נרכשה וכי בגמר השיפוץ היא תפליג לנבר חופי אלג'יריה. ציפיה ממושכת זו חרריפה את התנאים במחנה "שלווה ובריאות" ולרבים מהמעפילים לא חיתה - לא שלווה ולא בריאות. ראשי המשפחות המטופלות בילדים, החלו יורדים לכפר הערבי ומחליפים שם את בגדיהם תמורת שמן, סוכר ולחם. דבר זה עורר מיד את חשדם של הכפריים והם הזעיקו את המשטרה ל"מחנה הצופים". השוטרים סיירו בחלקה החשוף של הגבעה, בדקו את נירותיהם של האלמיהים ולא ראו - או עשו עצמם כמי שאינם רואים - שבמעלה הגבעה, בתוך חורשת האורנים, היו אנשים נוספים. לשוטרים סופר כי הצעירים הם "צופים" שמעולם לא ראו את הים ועל-כן עמדה לפניכם הברירה - לבוא למחנה, למרות התנאים הקשים ששררו בו, או לא לראות את הים בכלל...

גם אם הבקורת עברה הפעם בשלום, אזי עצם הופעתם של השוטרים, חולידה חששות פן המחנה יוסיף להיות נתון במעקב. על-כן, בשעת לילה מאוחרת, כונסה אסיפה כללית של המעפילים. סאם אביטל אמר להם כי מי שאינו מחזיק מעמד ורוצה לשוב לביתו - יקום וילך ובלבד שלא יסכן את כל המחנה. אך מי שיעדיף להישאר ולהמתין לבוא האנייה, חייב להתאזר בסבלנות ולא יירד עוד לכפר הערבי הסמוך. כמצופה, איש מבין המעפילים לא קם ולא עזב את המקום.

יאני אמדוב ואפרים בן-חיים, ניצלו את ביקור המשטרה האלג'ירית כדי להגביר את לחצם על אנשי ה"מוסד לעלייה" בענין שיגור האנייה. עוד בסוף פברואר 1947, קיבל לידו חגי אבריאל - אחיו של אהוד אבריאל ז"ל ומי שהיה איש ה"מוסד לעלייה" במארכי ומי שניימה אחר כך בין מייסדי קיבוץ שדה-בוקר, את הספינה "אנאל", לצורך העברת המעפילים מצפון-אפריקה. היתה זו ספינת מיושנת ביותר, שהושקה ב-2 במארכ 1877 ונשאה את השם "דה ארל אוף זטלאנד". בשלהי 1946, נרכשה האנייה עלידי סוכן יווני בשם פילידס ונרשמה בנמלה בשם "אנאל". כשהיא נושאת דגל פנמה הגיעה "אנאל" לשיפוץ בנמל מארכי. צוותה אויש בידי מלחים ספרדים, בראשותו של הקברניט וילי למנה. במשך כחודשיים ימים, עברה הספינה שיפוץ יסודי והותאמה ליעודה החדש. היא צוידה במכשירי אלחוט, לשמירת הקשר עם סניפי ה"מוסד לעלייה" במארכי ובמילאנו ונוסף על הצוות הספרדי, הועלו על סיפונה שלושה אנשי פלייט - הזרוע הימית של המפלמ"ח - שנשאת אז בעול העלייה החשאית לארץ ישראל. היא אלה "מפקד האנייה", ישראל חורב (תורקובסקי), חבר קיבוץ שדות ים, שעלה לישראל מרוסיה בשנת 1921, בהיותו בן שלוש; יעקב נצר (מלניצר), עולה חדש מפולין שהוכשר כ"גדעוני", האלחוטאי של הספינה; ואיתן שפשינקוב ז"ל, אף הוא מראשוני תפלייט.

ב-28 באפריל 1947, הפליגה "אנאל" מנמל מארכי לעבר החוף האלג'ירי. בטרם צאתו לדרכו, שאל ישראל חורב את חגי אבריאל, היכן בדיוק מצוי חוף ההעפלה. חגי הצביע במפה על הכיוון הכללי של ההפלה ואמר לו: "העולים מרוכזים במחנה קטן, כ-200 ק"מ מערבית לאלג'יר, אתה תזהה את המקום על פי עשן שיעלה ביום, או אש המדורה בלילה..."

חוף דרום-צרפת — עליה לאניה בסירות גומי

ואמנם, בצהרי ה־10 במאי, נראתה "אטאל" בחופי אלג'יריה. מול מחנה "שלוות ובריאות". נדיה פרנקו, שראתה כבר את האנייה במארסי, זיהתה אותה מיד וכמוסכם — ענן עשן גדול עלה והיתמר בשטח המחנה. לאחר שקלט את האות, חמק רב החובל הספרדי מן המקום, על־מנת שיוכל לשוב אליו עם חשיכה.

עתה החלה במחנה התארגנות מהירה לקראת העלייה לאנייה. למעפילים נאמר כי מפאת חוסר מקום, הם לא יוכלו לקחת עמם את כל הפציהם ועל־כן מוטב שכל אחד ילבש עליו בגדים רבים ככל האפשר. כל מעפיל קיבל כציוד לדרך "מנת מזון" שכללה ככר לחם וכמה תמרים. אפרים בן־חיים ויאני אבידוב פיקחו על העלייה לאנייה. על פי סימנם עם "המפקד", ישראל חורב, חרדו למים שתי סירות עץ ושתי סירות גומי ובכל אחת מהם נמצאו שני מלחים ספרדים, שעמדו לסייע בעליית האנשים. תחילה הוסעו לחוף המשפחות המסופלות בילדים. ברדתם מהמשאיות, קפצו המעפילים מעורם, מרוב שמחה. הנשים רצו למים כשהן מחזיקות את ילדיהן בידיהן ורבות מהן לא המתינו כלל לסירות הגומי הקטנות שהתקרבו לחוף. התמולה היתה כה רבה עד כי ברגע מסוים, התעורר חשש לגורל המבצע כולו. אפרים בן־חיים ויאני אבידוב שלפו את אקדמיהם ו"איום זה" די היה בו כדי לצנן את התלהבותם של המעפילים...

אף על פי כן, ההמולה הרבה גרמה לתקלה: תושבי הכפר הערבי הזעיקו שוב את המשטרה וזו כיתרה את המחנה ומנעה כניסה ויציאה מתוכו. נהג המשאית, שהיה בקיא ברזי מאבקו של הישוב היהודי בארץ ישראל נגד חיילי הצבא הבריטי — הורה לצעירים להשתלט על הקרקע ולגלות התנגדות פסיבית. עקב זאת, ביזבו השוטרים הצרפתים זמן רב, עד שעלה בידם לפרוץ את שער המחנה. זמן זה נוצל על־ידי האחראי במקום כדי לשגר שליח ליאני אבידוב, על החוף ולהתריע על בוא המשטרה. ואמנם, יאני אבידוב ואפרים בן־חיים הצליחו להעלות על האנייה 450 מעפילים ועוד לפני שהמשטרה הגיעה לחוף — הרימה "אטאל" עוגן והתרחקה במהירות מהמקום.

עתה התנהל מאבק עליייתם של אלה שנותרו במחנה. מיד לאחר הפלגת "אטאל", כיתרו אנשי המשטרה את מחנה "שלוות ובריאות" ומנעו כניסה ויציאה מתוכו.

5. — צרפת

הגענו לצרפת לעיר מרסל / צרות עברו וצרות התחילו להתחסל;
שם קבלנו לחם לשובע / וחרעב אזל וטבע;
אוכל משביע ונהיינו רעננים / דירות מרווחות שמה חונים;
נשארו שם 3 חדשים. נעשינו בריאים כמו חדשים;
מנהלים נאמנים / נותנים כל טוב ומעדינים;
הודיעו להתכונן לנסיעה לארץ הטובה / גם אהובה;
שתגענו אל צרפת / רפתת צרה ויש רוב לחם ופת;
באנו אל המנוחה / וישועה צצה ופרחה;
דירות נאות / ויהיו לאות;

סיר מלא כל טוב לשובעה / כל יום ושעה;
מה שהיינו באלזיר מזה רעב ורזים. נשתנו חפנים מרוב שובע להגזים;
חודות לבורא ברוך הווא. מחליף עתים / זמנים זה אלי ואנוהו;
מנהלנו היו ישרים / לא שלחו ידם בגזל והם זכים וברים;
תקופה של 3 חדשים נשתנו פני העם / דשנים ורעננים מראה נעים;
יומם ויליה / מחכים לטאולה;
הגיע זמן הנסיעה / שמחה רבה לבא הישועה;
הודיעונו כי בקרוב נעלה לאניה / ונפש חיה;
בביע שבט לדרך יצאנו / בטחנו באלחינו;
בחשכת הליל צעדנו / בדרך לא דרך הלכנו;
אמרו לנו להתכופף כעבור הרכבת או במקום אורה. כעני המחפך בחורה;
כעבור רבע שעה הכרנו דרך חיריעה / ואמרתי הגיעה השעה;
חילדים התרגלו לעליות וירידות / לדרך ולהזר מאבנים. חדות;
תכף התקרבה למולנו אוניה / ונפשנו חיה;
בחורי חמד התחילו להעביר נשים וילדים לסירת גומי נפוחה / והיתה הרוחה;
אני נשארתי עם שני ילדים קטנים / תבקוני ובידי יושנים;
נכנסתי לסירה אשר מימיח מגיעים עד ברכי ולרגל הילדים / ואותי לוחצים בזרועותי
מאוחדים;
והתחילו להישמט ממני לכיוון הים / כי תש כחם מספיק ודיים;
ומפחדי אני לוחץ אותם לחזה שלי / והשם יעזור לי;
סבל ופחד רב עבר עלי. עד שהגענו לאוניה ופחדי סר ופרקתי עולמ מעלי;

6. — בלב ים

זה היה בכ"א שבט. והספינות משרכת דרכיה עם מבט;
שלא ירגישו בנו זרים / אויבים אכזרים;
ישבנו בתוך האוניה כמו בלול / אין ישיבה קר גוף שרוע בחלל 30 ס"מ חלול;
מוטלים ושרתנים / וראשנו יוצא החוצה וילדים בוכים וגועים;
מוכנים היינו לשתן או זבל או לכלוך מהעלמינים. תל זה אין תלונות ודיונים;
יסורנו קבלנו מאהבה / גם זו לטובה;
אנחנו כל יום טגורים ומיוסרים בלול האניה / סרחון וחום וסבל נפש היה;
גג האניה היה ריק כלומר זו אונית משא ולא לבני אדם / יראה ויגון ואופל בעדם;
האניה מסתובבת מפנה לפנה / שלא ירגישו בנו ונחיה בסכנה;
מרוב הלחץ והחום עליתי אני ושני בני לישון בגג האניה בתוך סירה / אך לצערנו
הגלים עקרו אותנו מאותה דירה;
מרוב זעפם מים אדירים לתוך הסירה / והתעוררנו מתוך מורא;
רטובים במי ים האדיר / ועל גופנו שפך מימן החדיר / גם זו לטובה. ותיא אחת
מרבבה;
מרוב חצער עזבנו לול העופות הזו / אשר כל לכלוך עלינו יזח;
וישבנו על רצפת האניה בבושתינו / וכל עובר ושב דורך עלינו. ואין מנוחה לנו;
התחרטנו ורצינו לחזור לדירה הטובה / הן לטוב הן לחובה;
בינתיים מקומותינו ניתנו למשפחה אחרת. והתנגדו לפנות המסגרת;
ואתנו גם כן שתי משפחות נתפסו מקומותיהם / ונרמסו לעובר ושב עם תינוקותיהם;
פנינו למנהל האניה למצא מקום / לא רצה ובפיו צחק כמו עקום;
החלטנו להסתכן ולרדת לאיטליה / עם סירות רזורבה של האניה סירה התלויה;
ושלשלנו חסירות לעלות לתוכן ולרדת. לחזויק בם בכל ידית;
המנהל והחובלים עכבונו. ולא נתנו לנו;
וזעום השם נפל שמה / מלחמת אחים ושממה;
זרקנו קרשים זה לזה בחופזה. ותגרות ידים עזה ואחד לשני קילל ובוזה;
להרגיענו התנדב אחד חרופאים לפנות מקומו הוא ואשתו / לי נתן תחילה ברחמנותו;
וחוא נשאר נע ונד שם. ושלום לנו שם;
ואז שקטו הרוחות / ונעלמו האנחות;
מגילת לא היתה לנו. ולא קראנו / ובמקומה בישרו משברי ים שבאו לבלענו;
סערה גדולה ורועשת האניה חישובה לחישובר חרישית;
תפילת כל אחד ותחינה שם. המות קרובה אמרו הקהל בלחשם;
בכיות ופחד נורא .. אבדה כל גבורה;
התחילו להכין חגרות / לחתכוץ לצרח הבאה מליאה לכבות כל האורות;
אבל חסד השם מעולם. קיבל תמילת ובבית כולם;
שבר גלי הים וזעמו / למען בניו עמו;
ונרגעו הרוחות ואילו אנחות / ובקרוב לשמחות;
אבל דא עקא / צרה ומצוקה;
האניה משרכת דרכיה / מפחד אויב המחטט אחריה;
בלשי תאנגלים בלב ים / באוניות וציים;
כולנו כלואים ודחוסים / בתוך לול צר לחוצים;

צוות האניה "נחשון" יושב משטאל: מפקד האניה יוסף אלמוג

כל שורה טופגת לכלוך מלמעלה ממנה / בלי חנינה;
שתן תינוקות על ראשינו / מנה אחר מנה השיגונו;
על חסיפון אין נפש חייה / אין תנועה על גג האניה;
אך במרחק כמה קילומטרים מחיפה / גילו אותנו בחוצפה;
כשראינו האנגלים / אין בפינו מילים / התקרבו לתפוס אומללים;
18 אוניות מלחמה סבבונו / גם כתרונו;
ראינו אוניות מלחמה / ובחלה קמה;
אחת האוניות נגחה אוניתנו הרעועה, בין רגע של שעה;
האוניה נשברה לשנים / וכהנו עינים;
קפצו החיילים מהאוניה הענקית שלהם / ומשק בדיהם;
עם אלות בידם / לנו אין נשק נגדם;
אז עלינו לגג האוניה ממחבוא לפקות עינים / ולנשום אויר מלוא הטחיריים;
"יאף על פי כן" צעקנו כולנו / ודגל הלאום על התורן הנפו / לקרב מוכנים אנטנו;
קבלנו תודעה מהסוכנות / לא לריב ולא לענות;
חיש מהר התחילו להעלותנו / בסולם המחובר לאונייתנו;
העלו נשים וילדים בנימוס נפלא / וכבוד מעולה;
ובסוף עלינו כולנו / והנה ארמון מלכים מולנו;
אוניה גדולה / הודה והדרה עלינו האצילה;
אוניה רחבת ידיים / בעדי עדיים;

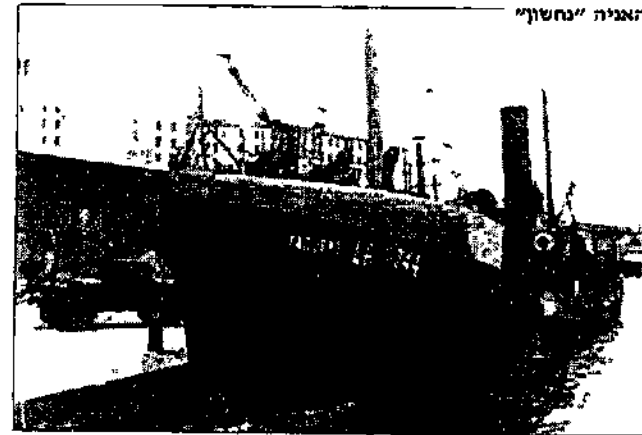
7. הפלגה בשתי אוניות מעפילים לא"י

במסע העליה לארץ היה למשפחתנו קשר לשלוש אוניות מעפילים והן:
א. "יהודה הלוי" הגיעה לאלג'יריה בחודש מאי 1947 החלה בהעמסת עולים באישון לילה, לאחר תעלאת מספר עולים מצומצם, נמלטה בגלל בואה של המשטרה מבלי למלא את משימתה.

ב. "נחשון" אניה בה הפלגנו מצרפת, לאחר כ-3 ימים חל בה קלקול והיה הכרח להחליף אניה, בלב ים.

ג. "יהיעם" אניה בה הגענו ארצה לאחר שעברנו אליה מהאניה "נחשון" בלב ים. להלן פרטים על האניות כפי שנמסרו לי ע"י יוסף אלמוג מנהל מוזיאון התעפלה וחיל הים.

"נחשון" – לשעבר ספינת דיג צרפתית ישנה בת 400 טון בשם Estadornés שבנתה בסוף המאה הקודמת, הוגדרה כ"גרוטאה ישנה שעבדה על פחם", האנית שוקמה, צויידה והוכנה להובלת מעפילים, בסיסה היה בלה'רושל, נמל דיג בצרפת, לאחר הפלגת ניסיון לקורסיקה הגיעה האניה "נחשון" לסן טרופז שביריביירה הצרפתית, לשם הגענו גם אנו עם 540 מעפילים, האניה הפליגה ביום 10 במרץ 1948 במזג אויר נעים, צוות האניה היה מצומצם, מספר מלחים צרפתים ומלוויים ישראלים: מפקד

האניה "נחשון"

האניה – יוסף אלמוג, האלחוטאי – שלום בורנשטיין תמלוויים – מיכאל גל ושנקמן, עבודות מטבח, שרותים, חלוקת מזון וכד' הוטלו על המעפילים עצמם, לאחר כיוויים חתבר כי חלקלקול רציני כי חייבים להעביר המעפילים לאניה אחרת ואכן נקבע מפגש עם האניה "יהיעם" לוד האי מונטה קריסטו, וביום 12 מרץ 1948 קויים המפגש בין שתי האניות, הים היה גלי, שתי האניות עלו וירדו האניות נקשרו בחבלים זו אל זו, צוותי האניות נערכו לתעלאת והורדת הטסעים, חלקם ישבעל דופן האניה המתנדנדת כדי לסייע למעפילים, מבצע התעברה החל, התרגשות רבה אחזה בכולם, לחעביר 533 מעפילים וביניהם נשים, ילדים, תינוקות ואנשים מבוגרים שפעילות פיסיית קשה להם בדרך כלל, ובפרט בפעולה מעין זו המתאימה יותר לאנשי קומנדו או לפחות לאנשים צעירים, ובכן פעולה זו אינה מן הדברים הקלים.

צוותי האניות היו דרוכים, היה עליהם להרגיע את האנשים להורידם פיסיית מן האניה, לעתים תוך סיכון עצמי, ולודא העלאתם על מטלטליהם הולים, לאניה השנייה, חיו כאלה שפחדו ממש לרדת לסירות. אך שוכנעו לבסוף לרדת לסירת, המלחים משכו בחבל המקשר ובכך קידמו את הסירה עד הגיעה למטרתה, תבצע הסתים ללא תקלות. על האניה "נחשון" נשאר 8-7 איש שהתנדבו להמשיך עם האניה ולעזור בתפעולה. עד שתתוקן ותגיע ארצה.

האניה "נחשון" חזרה לצרפת, ולאחר תקונים יצאה לדרך עם 550 מעפילים, הגיעה לישראל ב-25 אפריל 1948. נלכדה ע"י הבריטים, המעפילים גורשו לקפריסין.

יוסף אלמוג

יוסף אלמוג מפקד האניה "נחשון" עלה לארץ בשנת 1936 מפולין, התגייס לפלמ"ח בשנת 1942 ובשנת 1947 מונה למפקד האניה "נחשון".

עם קום המדינה התגייס לחיל הים והיה מפקדה הראשון של האניה אח"י אילת, אותה אניה, שתחת השם מדינת היהודים" הביאה 2664 עולים מבולגריה באוקטובר 1947.

בשנת 1968 התשחרר מצה"ל – חיל הים בדרגת סגן אלוף ועסק בחקמת מוזיאון התעפלה וחיל הים בחיפה, אותו הוא מנל עד היום הזה.

"יהיעם"

אניה בת 650 טון בשם Esmeralda, האניה יצאה ביום 10 במרץ 1948 מגאטה עם 236 מעפילים, מפקד האניה היה אלי זותר מגבעת ברנר, האלחוטאית. חנה סירניע, גם היא מגבעת ברנר. המלוויים היו חיים סנש מקבוץ מעון, וקצב עמטאל מקרית חיים.

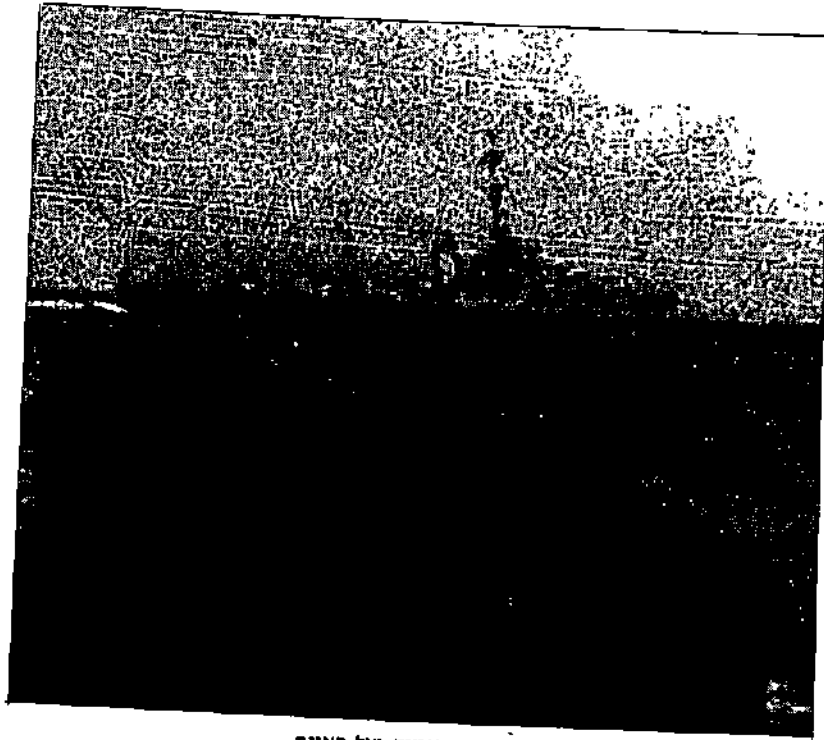
באניה היו כאמור 236 מעפילים, פליטי שואה, האניה הגיעה למפגש עם "נחשון" ושם הועלו על סיפונה 533 מעפילים נוספים, סך הכל 769 מעפילים העלאת מספר גדול כל כך של נוסעים יצר מיד בעייה חריפה של צפיפות, כי לאחר 3-2 ימים של נסיעה בתנאים של רווחה יחסית, קשה היה להסתגל למעבר הסתאומי, לאחר עמל רכ והתרוצות חולקו העולים למקומותיהם, בעינינו לא מצאו חן הצפיפות והמתח ולכן החלטנו, אבא, יעקב אחי, ואני להתגורר על הסיפון, כשבליהל ישנו בתוך סירות הצלה, הכל הלך יפה עד הגשם הראשון שהחל לפתע בלילה, למלוה בסערה, האניה התנונה, אחת הסירות ניתקה ממקומה וזזה. עד כדי כך שיעקב חשב שהוא טבע בים והתחיל לצעוק, השילב של רטיבות, רעש ותנועה תוך שיטה יצרו את התחושה של טביעה, איך שהוא העברנו את הלילה, היה ברור כי נצטרך לחפש לנו מקום קטע. אך בתוך האניה לא היה מקום ולמפקד האניה לא היה כל פתרון, הרי אנתנו ויתרנו על מקומותינו ביום הראשון. המקומות נפתחו, בצר לו החליט אבא לנקוט בצעדים קיצוניים וכאשר עגנה האניה לצרכי תידלוק וקבלת אספקה באחד חנמלים באיטליה, הודיע אבא כי הוא יורד עם בני משפחתו, לאחר ויכוחים נפתרה הבעיה. לכל אחד מאתנו נמצאה, בנפרד, מינה לשנות בה.

ההפלגה היתה ארוכה, סערות רבות פקדו אותנו במהלכה, ובאחת מהן נאלצה האניה לתפוס מחסה, רוב הנוסעים הקיאו, תיאבון רב לא היה להם, כך נמשכה ההפלגה ימים רבים וארוכים, רוב הזמן שהיתי על הסיפון, המראה היה תמיד מעניין

האונייה ובראשון אניית אדאר, חכח הימי כולל 5-6 משחתות המקיפות את האנייה ממרחק מלוות את האנייה, באותה עת כבר אין טעם להסתתר, המעפילים סולם כאחד עולים על הסיפון. נושמים אויר צח, פורצים בשירה וממתיינים במחירות רבה לאניות המעפילים, נוגחות אותה בחזקה, כל הנוסעים נופלים ובאותו רגע קופצים חיילים בריטיים ומשתלטים על האנייה.

האנייה נגדחת לנמל חיפה, המעפילים מורדים ממנה ומועברים לאניית הגירוש, והחמשך כתוב בפרק הבא, בשורות קצרות וחרוזות כפי שנכתב ע"י אבי הרב שמואל בן-הרוש הי"ו.

משחתת בריטית מול האנייה

800 מעפילי «יחיעם» בנמל חיפה

ביום 28 מרץ 1948 - אנחנו ביום העשרים להפלגה. אנו קרבים לחופי הארץ. זה היום שחייכינו לו, נמסר לנו כי יש צורך להכנס לבטן האנייה ולפנות את הסיפון לבל תגלה עיני הבריטים.

יום של סבל רב עובר על הנוסעים, חוס רב שרר בלב האנייה, הלחות רבה רוב הנוסעים פשוטו בגדיהם העליונים, האויר מחניק. הזמן חולף בעצלתיים, המים ניתנים במשורה, הנוסעים מטפחים בלבם תקווה כי לא תתגלה האנייה ונצליח לנחות בחופי הארץ, תקוות שוא, הבריטים מאוד מנוסים, מצויידיים היטב במכשירים שונים כולל לגילויי שדורים בין האנייה לחוף ואיתור מקומה. ברשותם רשימו של אינו סוחר, ראשון, מגלה את האנייה, מטוס קל אשר חג פעמים אחדות סביב האנייה. מדווח על מקומה ופרטים אודותיה, המשחתות הבריטיות יוצאות להקביל את פני

28.3.48

29.3.48

ומרתק, ובעת סערה - מפחיד, האנייה היתה עולה על גל, כשחרטומה אל על, ופתאום יורדת בבת אחת, החרטום כמעט שוקע אל תוך המים. האנייה כאילו קופאת על מקומה, האם תתרומם רגע של חדה. האנייה מתחילה לעלות אט אט, חריקות ורעשים שוני נמשכים, האנייה מטפסת ועולה, וחוזר חלילה, אך מפחיד יותר היתה כאשר תנועת האנייה נטתה הצידה, הדופן כמעט נשך כולו לגלי חים, המים גבוהים מהאנייה, ואז גל עצום מגיע, שוטף את האנייה בעוצמה אדירה. רעש המים מחריש אזניים, האנייה אינה יותר מאשר קליפת אגוז המטלטלת על פני המים, כאילו ללא שליטה, הפחד גובר, נראה כאילו האנייה טבעה, אך, ראה פלא האנייה שוב מתעשתת ואט אט שוב חוזרת לתנועות המחול המשונה והמפחיד, (אני נזכר בקוריוז, יעקב, אחי, חשב להתגבר על טלטולי האנייה בדרך מקורית, כאשר האנייה הוריד החרטום, הוא קפץ באויר) הקיבה מתהפכת, אנשים רצים לדופן האנייה, להקיא, העומד לתמוך יכול, ללא אזהרה מוקדמת להפגע, תלוי בכיוון הרוח, לנערים חסרי דאגה כמוני, ללא אחריות, ההפלגה היתה חווייה שלא תישכח, הרפתקאה שספק אם תחזור.

מטוס סיור בריטי מעל לאנייה

מטוס שרמטק צי-101
גודל נשיר, סיסמא חבונה

8. - השהייה בקפריסין

האונייה הגיעה לקפריסין / מקום בית הסוהר למיוחסים;
קבלו פנינו האסורים מעדות שונות / והורונו על כל שאלה מה לענות;
יש בהם מרוקאים / בצהלה לנו קוראים;
נרשמנו ברשימה שחורה של הכלואים / עם כל הבאים;
מספר האסירים הגיע אז לחמשים וששה אלף כלואים / קבלנו צריפים ארוכים /
ופחונים מאורכים;
חלק קיבל אהל / אור כל יחל;
הבה נאמר את האמת / כלכלה טובה שרירא וקיימת;
קבלנו מנות יפות בחשגחת רבני ישראל, אין מקשה ואין שואל;
הבנים קבלו מנה כפולה מכל מין ומין / כרזה כשמן;
ביום רביעי יש מנות מיוחדות / ירקות יבשות ופירות עשר יזות;
מספר המנות שקבלנו ארבעה עשר / חוץ מלחם ובשר;
אבל כמובן הרוקים סבלו / בכזו והתאבלו;
הם קבלו מנה זעומה / כל עת מימים ימימה;
נשים רחמניות הן / מזמינים הרוקים לאכול ממנותיהן;
כל רוק שעור בעבודה / יקבל מבעלת הבית סעודה;
היתה שמירה מעולה אין יוצא / חיילים בצל מגדל תפסו מחסה;
רשיון להתרחץ בים ניתן / לטבול והינקות כחתן;
חולקו סגריות לכל משפחה / סגריה וחצי ליום ולמעשנים היתה צרה במקום רוחה;
אנחנו הלא מעשנים / חילקנו סגריות לרוקים המעונים;
ישבנו שם 7 שבועות / ספורים ומנוים ברגעים ושעות;
על פי חק הבינלאומי קטנים פחות משנתים אסור שישארו במאסר לכן יש לי הקטנים
בגיל 6 חדשים. שנתים וארבע;
בהם גמלתי חסד להוציא 3 משפחות / לא יותר ולא פחות;
קבע / אחד יצאנו בזכותנו כל המשפחה / ואז רנת ושמחה;
השני העביר רופא ואחות כאלו הם נישאים / ובידם תינוק נושאים אותו;
והשלישי בגיל 4 נצטוה, לחקפל ולהקמט שיראה כגיל שנתים / למראה עיניים;
כל קציני שומרי הגבול קיבלו שלמונים כמכול;
ונראים כאלו הם רחמנים / ושומרי אמונים;
וכשנכנסנו לאניה כל אחד חזר להוריו / עזב מארחיו ומוריו;
קפריסין נעשו אימונים לבחורים / בכלי נשק בחדרי חדרים;
מחותרת עשו באדמה / והגבורים מליאים כיסיהם עפר משמה;
מחותרת זו שימשה לברוח ולשוט בים הגדול והאדיר / ובתוך מימיו להחדיר;
חשומרים שראו אותם שטים בים ובורחים ירו בהם / ופצעו חלק מהם;
וחלק אזור כח להתקרב לספינת הנחבאת לקחתם ארצה / ומחרת רצה אצת;
הגענו לת"א ביום 15.5.1948 יום העצמאות / ותהי לאות;
ובנמל ת"א המהוללה / טס אויב מעלה;
פצצות זרק עלינו. ולולא חי שהיה לנו / אזי חיים בלעונו;
חם החטיאו המטרה / וחזרו אחורח;

דרך בים

מספינה בלב ליל, בדרך הרודף,
היא הימה קפצה מסנורח.
ויקבל אותה ים לנסיון עזילב...
ויקשר על רגליה שרשנת.

היא קרעה השרשנת. והלאה אל חוף
היא חתרה, סוררה ואוכח.
וישפח אותה ים וילאט לה: כי טוב...
יעלי צוארה קשר אבן.

היא קרעה את האבן מעל צוארה
והמשיקה, מכה וסחרתנת.
אז חיך לה הים פליריג בזירה...
והפך את גופה לעופרת.

היא קרעה העופרת. והלאה כליל!
והשחר האיד ויראנה.
אז הראה לה הים מרחוק חוף ותל...
ויטל פחותיה ממנה.

ותקרא באינרחה: תן נשר לי, ים!
כנה לי נשר, כי אין לי מושיע!
אז הטיח בה ים, ויקרט בה עד דם,
וירם על צוקיו. ויריע!

ויכה בה. והיא מקקיעה פסקרה!
ובצנחה על החוף בכנף נשר,
הוא קרא לה: הגשר כנוי, נערה!
את הלילה בנית את הנשר.

מאת נחן אלטרמן
(הטור השבועי)

נהרס בניין ריק ורעוע / המפצץ היה פרוע;
 אויב נשא חרפתו / גם בושתו;
 אז תכף באו בתורי חמד / צמד צמד;
 לקחו ילדים ונערים / והם בגבורה נעורים;
 ירדו מן האניה לחפש בנים / איפה הם מחכים ומוכנים;
 אוטובוסים לקחו אותנו למחנה טנניה / אבא שם אודה יה;
 אחד הבנים הזכירני / למה לא נשקתי הארץ. כמו שהבטחתם במרץ;
 קודתי בהשתחויה / נשיקת לאדמה בהודיה;
 ניתנו לנו חדרים ארוכים / משפחה מול משפחה ערוכים;
 כמה משפחות בצרי חד / כולנו חשופים יחד;
 חלקו מנות / לתם יבש כצנמות;
 טיפלו יפה בילדים / ואותם הם מעודדים;
 משך חדשים בנו שם בלי מנוחה / ובלי דירה מרווחה
 לקחנו למקום גוים המפונים / תמונים;
 קבלנו בכפר שלם זירה נטושה / ובה חדר מרפסת וחדרים שלושה;
 באנו אל המנוחה והנחלה / שם השם אחללה;
 ומקבל עבודה בלשכת העבודה / יום יום לעמוד עם ועודה;
 עבדתי בחפירות ונטיעות / שמנה שעות;
 פעם בעמדי בלשכת העבודה / ניגש אלי איש הדור צולה ומדה;
 אמר לי שמענו שהיית רב בעירך / ורבים למדו תורה בהדרכותך;
 אמרתי לו. אני שבע רצון מהעבודות אלו / ברוך השם ומהללו;
 אמר לי לא מקום שלך / ולא נאה לכבודך;
 קח מכתב זה לראש המועצה הזנתית / מכתב נאה חלק כשמן כתיבת;
 לעשות בחינה ברבנות / ושם עבודה נאה ברצינות;
 קבע לי זמן לתאריך מצוין / רצוי ומתוק כמו מעין;
 הוזמנתי לחיבתך עיי 4 רבנים / 2 רבנים ראשיים. ושני אבות בתי דין תגונים;
 אחר כמה שאלות רבות וקשות / תירצתי ועקרתי שורשות;
 החליטו כי אחיה רב מקומי / כטחתי בשם בודאי;
 צור עמי. קבלתי אז משכורת זעומה 5 ליי לחדש / לפרנס משפחה גדולה צאן קודש;
 אחרי שנתיים. נתפנה מקום ברבנות / נשלחתי לחיבתך שוב בהלכות שוטות / הרוב
 הצביעו בעדי בשיר ורננות;
 ומאז ועד היום הנני חי וקיים / וכן תלאה בעזר חשיית.

א. בן הרוש

תולדות משפחת בן-הרוש

